Jaarverslag 2015

vkb

Geografiese teenwoordigheid

VKB-BEDRYFSPUNTE

Handelstakke	22
Meganisasietakke	6
Graansilo's	13
Bandediens	1
Meule (mieliemeel)	1
Versekering	9
Saadverwerking	1
Braaikuikenabattoir	1
Veevoerfabriek	1
Oliepers	1
Hoofkantoor: Reitz	

NTK-BEDRYFSPUNTE

Handelstakke	25
Handelsdepots	9
Meganisasietakke	5
Graansilo's	10
Meeldepots	28
Meulens (mieliemeel)	2
Koelkamer	1
Kantoor: Nylstroom (Modimolle)	

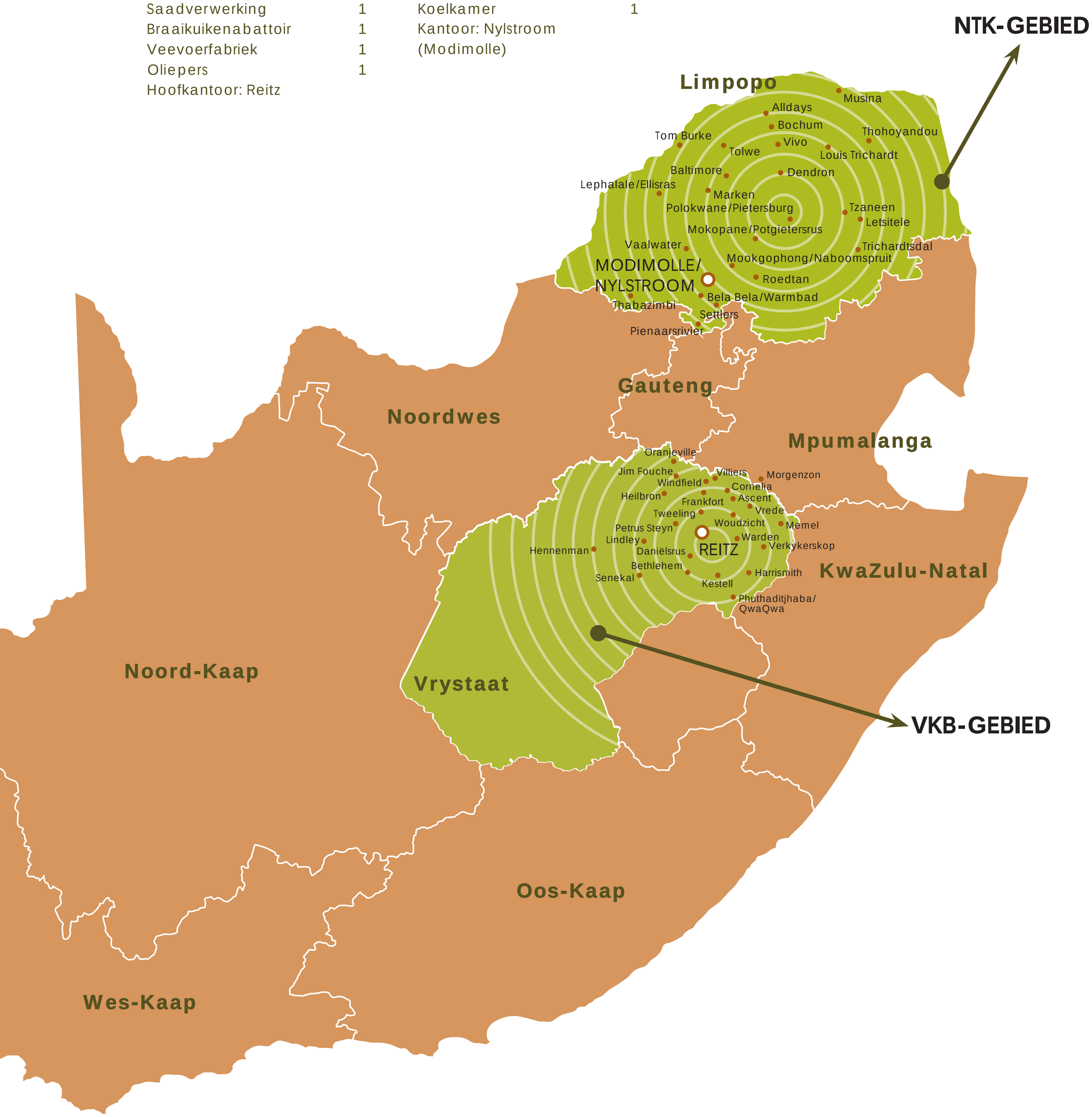

Profiel

VKB Landbou (Edms.) Bpk. ("VKB") is 'n landboubesigheid wat op die hantering en opberging van graan, verskaffing van produksie-insette aan hoofsaaklik landbouprodusente, sowel as marktoegang vir landbouprodukte gefokus is.

Dit is strategies gekoppel aan die verskaffing van waardetoevoegende dienste, wat onder meer finansiering, versekering en landboutegniese dienste insluit.

VKB bedryf hoofsaaklik besigheid in die Oos-Vrystaat en Limpopo. Die hoofkantoor is te Reitz geleë. VKB het ook belange in verskeie ander entiteite, wat geïntegreer is om die sinergie binne die Groep te optimaliseer.

INHOUDSOPGAWE

4 Landbouwaardeketting-betrokkenheid

6 Groepstruktuur en strategiese fokus

7 Vyfjaaroorsig van Groep

8 Finansiële hoogtepunte

10 Voorsittersverslag

12 Raad van Direkteure

14 Uitvoerende Bestuur

15 NTK Bestuur

16 VKB Bestuur

18 Bestuursoorsig

22 Korporatiewe Beheer-verslag

26 Vergoedingsverslag

27 Sosiale- en Etiekkomitee-verslag

30 Verkorte finansiële state

67 Korporatiewe inligting

Landbouwaardeketting-betrokkenheid

Landbouwaardeketting-betrokkenheid

VKB is ‘n Suid-Afrikaanse landbou-onderneming met ‘n unieke visie, wat op samewerking met belanghebbendes gegrond is. Dit het gaandeweg in die dinamiese mobilisering van ‘n uiteenlopende verskeidenheid van interaksies in die landbouwaardeketting ontwikkel.

3 LANDBOU-ONTWIKKELING

VKB lewer ‘n volledige agronomiese adviesdiens aan produsente wat op die volgende boerderybestuursaspekte fokus: finansiële bestuur, lewendehawebestuur, gewasbestuur en administrasie van arbeid. Daarbenewens bestuur VKB ‘n uitgebreide ontwikkelingsprogram vir opkomende boere.

4 GRAAN

Graan behels die volgende: Graanhantering, graanopberging en graanbemarking.

2 MEGANISASIE

VKB en NTK bestuur die New Holland- en Case-agentskappe in hul onderskeie bedieningsgebiede en meer as 5 000 verskillende onderdele is by die elf verkooppunte beskikbaar.

5 WAARDETOEVOEGING (NYWERHEDE)

Waardetoevoeging behels die volgende: Braaikuikens, ‘n oliepers, mieliemeulens, veevoere, saadverwerking en verpakkingsmateriaal.

1 INSETHANDEL

‘n Omvattende reeks primêre insette wat insluit saad, kunsmis, verpakkingsmateriaal en brandstof word aan produsente beskikbaar gestel. Hierdie reeks is gaandeweg uitgebrei om ook veevoer, staal en algemene benodigdhede in te sluit.

6 LOGISTIEK

Die VKB-groep beskik oor ‘n uitgebreide vloot voertuie wat optimaal binne die Groep aangewend word om sinergieë tussen die departemente en filiale te benut en sodoende koste te bespaar.

8 KOMMERSIËLE DIENSTE (KLEINHANDEL)

VKB en NTK se kleinhandelsafsetpunte huisves ‘n uiteenlopende reeks produkte wat in die behoeftes van produsente en die algemene publiek voorsien. Die 56 kleinhandelsafsetpunte bestuur meer as 60 000 lynitems, wat deurentyd vir relevansie en ontwikkeling hersien word.

7 FINANSIERING EN VERSEKERING

Die VKB-groep bied ‘n verskeidenheid finansieringsprodukte wat deel is van die Groep se kern strategiese funksie om produsente in staat te stel om hul produksie-insette te bekom ten einde winsgewend en volhoubaar te kan produseer. VKB beskik oor sy eie versekeringsagentskap wat onder andere oesversekering, bateversekering en multirisiko-versekering aan produsente en die algemene publiek bied.

GRAANOPBERGING

23 strategies geleë silokomplekse in VKB en NTK se bedieningsgebiede (met 'n totale silo-opbergingskapasiteit van meer as een miljoen ton) voldoen aan voedselveiligheidsvereistes en is Safex-geregistreer.

GRAANHANTERING

VKB en NTK hanteer mielies, sojabone, koring, sonneblom en graansorghum.

GRAANBEMARKING

Die hantering, opberging en versending, sowel as die verhandeling van graan, bly steeds van die kern waardetoevoegende dienste wat VKB en NTK aan graanprodusente en -afnemers bied.

MIELIEMEULENS

Die meulens in Frankfort, Potgietersrus en Venda, wat op beide groot- en kleinhandel fokus, is strategies geleë om koste-effektiewe verspreiding van mieliemeel aan afsetpunte in die onderskeie bedieningsgebiede te verseker.

OLIEPERS

Sojaboonproduksie in die VKB-gebied het die afgelope vyf jaar wesenlik toegeneem. VKB het die diversifikasie-geleentheid aangegryp deur die oprigting van 'n oliepers, Free State Oil. Die pers het 'n kapasiteit van 150 000 ton per jaar.

VERPAKKINGSMATERIAAL

Crown Bag produseer meer as ses miljoen aartappel- en houtskoolsakke per maand.

BRAAIKUIKENS

Die kapasiteit van die braaikuikenslagpale is 760 000 braaikuikens per week en word voorsien deur kontrakgroeiers wat aandeelhouers van VKB is. Voer vir die braaikuikens word verskaf deur VKB se veevoerfabriek en in die proses word 'n aansienlike hoeveelheid plaaslik geproduseerde mielies verbruik.

VEEVOERE

VKB se veevoerfabriek het 'n maandelikse produksiekapasiteit van sowat 18 000 ton en voorsien hoofsaaklik pluimveevoer aan die kontrakgroeiers van Grain Field Chickens. VKB besit ook 'n 50% belang in Nu-Pro Voere en verskaf dus 'n wye reeks veevoere aan produsente en in die algemene handel.

SAADVERWERKING

Die VKB-saadverwerkingsaanleg op Reitz huisves 'n moderne laboratorium en bestuur die tegniese, wetenskaplike en regulatoriese aspekte wat met die vermeerdering, verwerking en verpakking van saad gepaard gaan.

Groepstruktuur en strategiese fokus

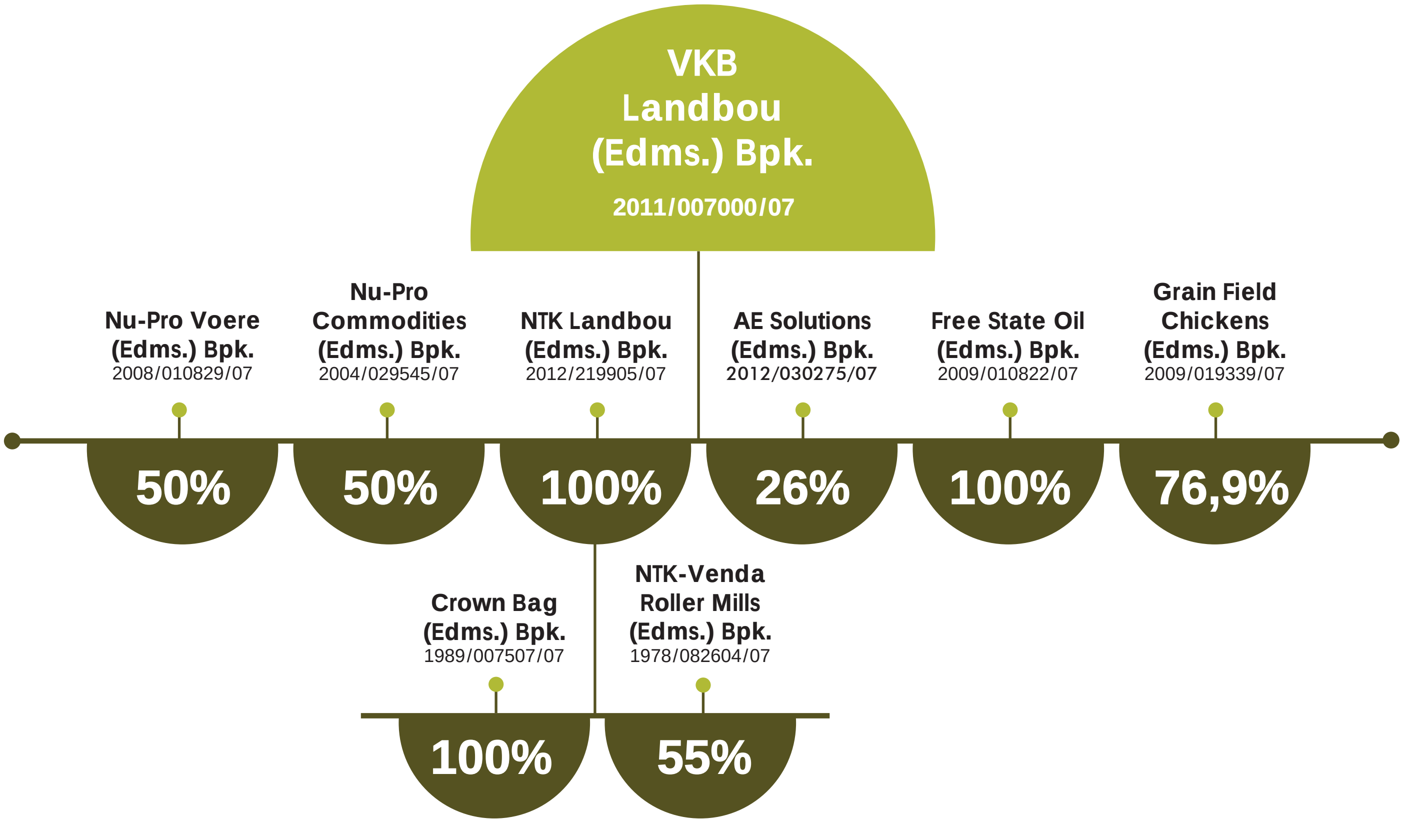

AANDEELHOUDING EN AANDELEBELEGGINGS

- VKB se aandele word besit deur produsente (± 3 700) wat elk 5 000 gewone aandele hou.
- VKB besit 50% van Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk., 'n veevoeraanleg op Bethlehem.
- VKB besit 50% van Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk. op Bethlehem, 'n maatskappy wat in graanverhandeling spesialiseer.
- VKB besit 76,9% van die aandele in Grain Field Chickens (Edms.) Bpk., 'n braaikuikenprojek (abattoir) op Reitz. Die ander 23,1% word deur GFC Beneficiary Holdings (RF) (Edms.) Bpk. besit, met die GFC Workers Trust as aandeelhouer.
- VKB besit 100% van die aandele in 'n oliepers, naamlik Free State Oil (Edms.) Bpk., op Villiers. VKB het gedurende 2015 die ander 60% aandele in Free State Oil (Edms.) Bpk. ook bekom, en hou nou 100% belang in dié maatskappy.
- VKB besit 100% van die aandele in NTK Landbou (Edms.) Bpk., met sy hoofkantoor op Nylstroom. NTK bedryf 'n soortgelyke besigheid as VKB, met 25 verspreidingspunte in Limpopo.
- NTK besit 100% van die aandele in Crown Bag (Edms.) Bpk., 'n aanleg op Harrismith wat verpakkingsmateriaal vervaardig.
- NTK besit 'n belang van 55% in NTK-Venda Roller Mills (Edms.) Bpk., 'n meule op Thohoyandou.
- VKB besit 26% van die aandele in AE Solutions (Edms.) Bpk., 'n maatskappy wat laboratoriumtoerusting in die landbou-industrie verkoop en diens.

ETIESE GEDRAGSKODE

VKB, sy filiale en hul werknemers streef daarna om met eerlikheid en integriteit, ooreenkomstig 'n hoë vlak van morele en etiese standaarde, op te tree in hul sake- en interpersoonlike omgang. Alle werknemers in die VKB-groep word geag kennis te dra en hulself te verbind om hierdie waardes te ondersteun en uit te leef.

Die volgende beginsels vorm die basis van hierdie kode:

- Eerlike en etiese optrede;
- Nakoming van wette, reëls en regulasies;
- Billikheid, respek en waardigheid;
- Aanvaarding van alternatiewe sienings;
- Ondersteuning en lojaliteit;
- Uitsonderlike prestasie;
- 'n Veilige en gesonde werkomgewing vir alle werknemers;
- Erkenning van prestasie van werknemers;
- Kliëntetevredenheid;
- Behoorlike kommunikasie en deursigtigheid;
- Vertroulikheid;
- Teenkorrupsie; en
- Vermyding van enige konflik van belange.

Vyfjaaroorsig van Groep

Vyfjaaroorsig van Groep

	2011	2012	2013	2014	2015
	13 mde R'm	12 mde R'm	12 mde R'm	12 mde R'm	**12 mde R'm**
Staat van omvattende inkomste					
Verkope	2,859	3,052	4,043	8,795	**9,789**
Bedryfswins	161	142	180	326	**390**
Resultate van geassosieerdes	11	13	(1)	5	**7**
Finansieringskoste	(21)	(28)	(40)	(61)	**(102)**
Beleggingsinkomste	7	8	29	10	**6**
Wins voor aansporingskorting	158	134	168	279	**300**
Aansporingskorting	(125)	(115)	(150)	(210)	**(228)**
Wins voor belasting	33	19	18	69	**73**
Belasting	(5)	(2)	5	62	**(10)**
Wins na belasting	28	17	23	131	**63**
Aansporingskorting	125	115	150	210	**228**
Kortings as % van verdeelbare wins	79%	86%	89%	75%	**76%**
Staat van finansiële posisie					
Niebedryfsbates	341	510	676	892	**1,112**
Bedryfsbates	1,034	1,363	1,778	2,553	**3,069**
Totale bates	1,375	1,873	2,455	3,445	**4,181**
Kapitaal en reserwes	264	879	1,007	1,395	**1,610**
Ledefondse	499	0	0	0	**0**
Totale ekwiteit	763	879	1,007	1,395	**1,610**
Minderheidsbelang	(0)	(1)	(9)	(14)	**(10)**
Niebedryfslaste	53	125	230	313	**393**
Bedryfslaste	560	870	1,227	1,751	**2,188**
Totale ekwiteit en aanspreeklikhede	1,375	1,873	2,455	3,445	**4,181**
Winsgewendheid en produktiwiteit					
Opbrengs op totale bates	11%	7%	7%	8%	**7%**
Opbrengs op aandeelhouersbelang	19%	15%	17%	20%	**19%**
Bate-omsetsnelheid (aantal keer)	2,46	1,93	2,04	3,65	**2,73**
Bedryfswins as % van inkomste	6%	5%	4%	4%	**4%**
Solvabiliteit en likiditeit					
Eie kapitaalverhouding	55%	47%	41%	41%	**39%**
Totale bates tot totale laste	2,24	1,88	1,68	1,67	**1,62**
Rentedekking (aantal keer)	8,44	5,80	5,23	5,57	**3,93**
Bedryfskapitaalverhouding	1,85	1,57	1,45	1,46	**1,40**
Vuurproefverhouding	1,49	1,25	1,18	1,11	**1,03**
Totale debiteuredae	102	114	110	68	**78**

Notas

Verhoudings is verwerk na 12 maande waar van toepassing.
Vanaf 1 April 2013 besit VKB 100% (voorheen 50%) van NTK en vandaar die wesenlike styging in die 2014-syfers.

Finansiële hoogtepunte

Finansiële hoogtepunte

Omset
R'm

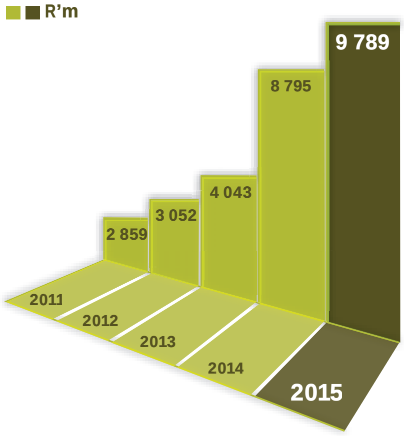

Bruto inkomste
R'm

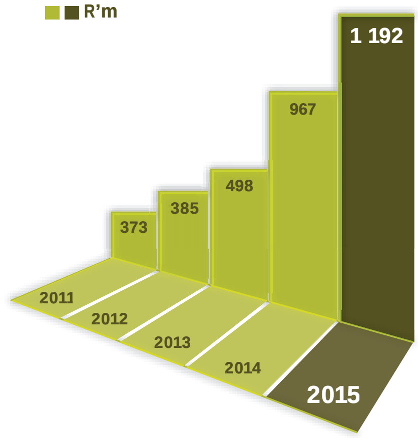

Bedryfsuitgawes
R'm

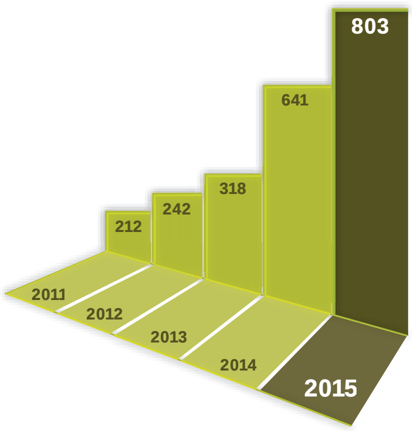

Wins voor aansporingskorting
R'm

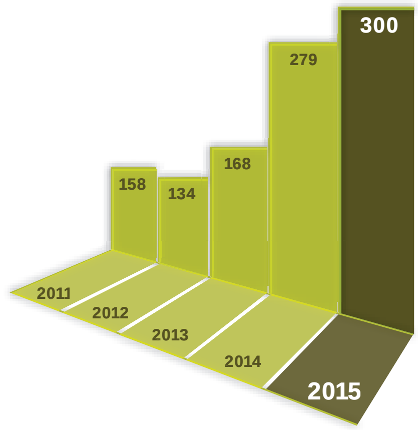

Aansporingskorting
R'm

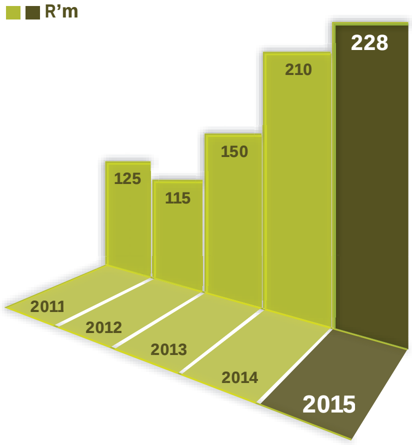

Aansporingskorting as % van verdeelbare wins
%

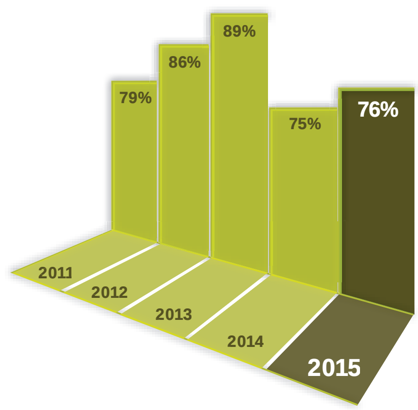

Opbrengs op totale bates
%

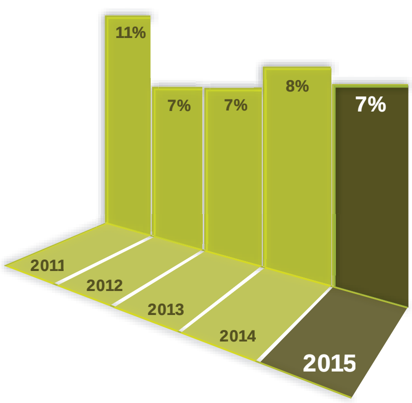

Opbrengs op aandeelhouersbelang
%

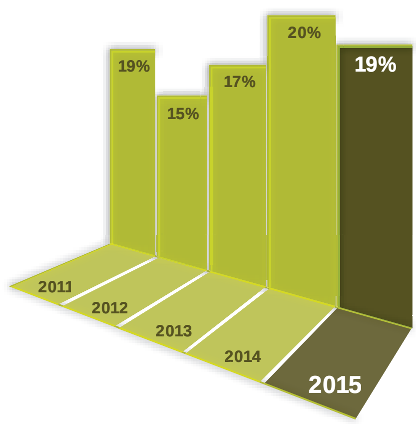

Bate-omsetsnelheid

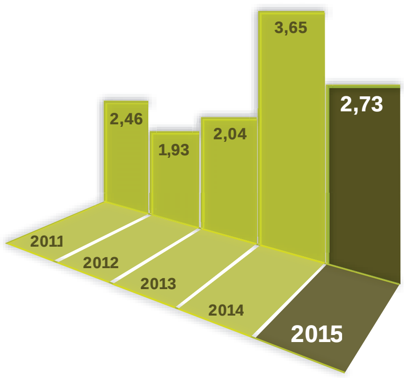

Rentedekking

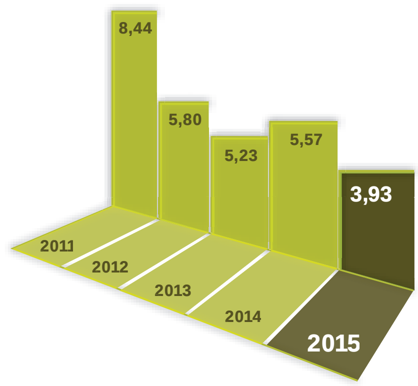

Eie kapitaalverhouding

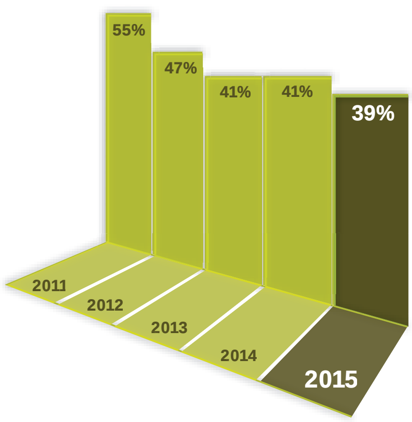

Totale debiteuredae

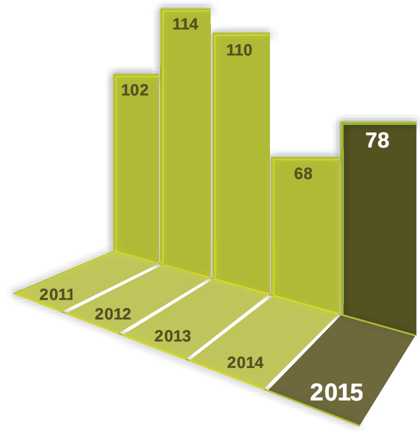

Bedryfskapitaalverhouding

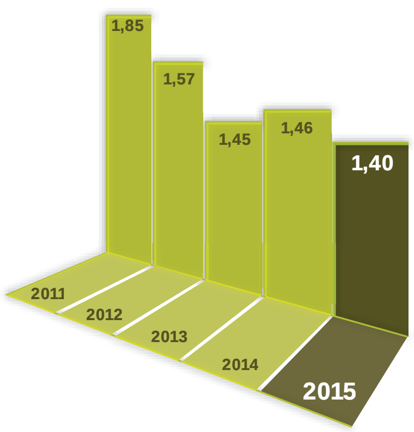

Vuurproefverhouding

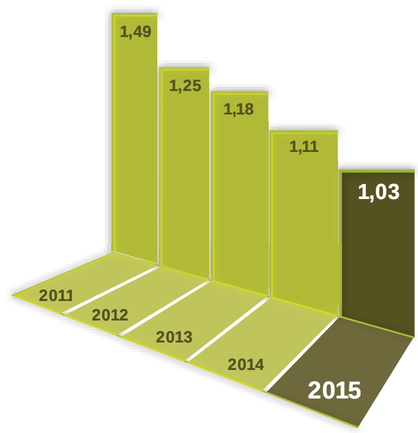

Die VKB-Groep se resultate kan toegeskryf word aan 'n gebalanseerde vertoning van landbou en nywerhede.

Voorsittersverslag

Voorsittersverslag

PAUL CARSHAGEN

VKB is dankbaar dat die Groep weereens rekord resultate kon oplewer vir die finansiële jaar geëindig op 31 Maart 2015. Gunstige weersomstandighede, ongekende lojaliteit van ons produsente en 'n doelgerigte strategie wat nagevolg word, is alles bydraende faktore wat die resultate moontlik gemaak het.

Die resultate kan toegeskryf word aan 'n gebalanseerde vertoning van landbou en nywerhede. Beide VKB Landbou en NTK Landbou het voortreflike resultate gelewer in hulle kernbedrywighede. Op 'n enkele uitsondering na, by name Free State Oil, het die nywerhede ook goeie resultate opgelewer en dit is veral verblydend dat Grain Field Chickens se verliessituasie omgeswaai het in 'n wins.

VKB verklaar gevolglik sy grootste aansporingskorting ooit aan sy klante. Die aandeelhouers in die Vrystaat sal R200 miljoen en dié in Limpopo R27,5 miljoen ontvang. Soos verlede jaar, erken ons ook die geleentheidskoste van kapitaal van ons aandeelhouers deur 'n dividend van R20 miljoen vir die jaar te verklaar.

EKONOMIESE OMSTANDIGHEDE

Gedurende die afgelope jaar het die wêreldekonomiese omstandighede tekens van herstel getoon na die vorige paar jaar waarin groeikoerse dramaties verswak het en sekere van die groot ekonomieë van die wêreld selfs resessies beleef het. Die effek van die beter wêreldekonomie op landbou is egter nie so groot soos ander sektore nie, aangesien landbou voorsien aan 'n basiese behoefte van die mens, naamlik voedsel en vesel. Gevolglik is die vraag na die basiese kommoditeite relatief stabiel in onstabiele ekonomiese omstandighede. Dit het wel 'n marginale positiewe effek op die vraag na landboukommoditeite.

Die impak van die laer brandstofprys gedurende die jaar is kontrasterend. Enersyds verlaag dit die prys van direkte insette, soos brandstof en kunsmis, maar andersyds veroorsaak dit weer dat baie biobrandstofaanlegte in die buiteland produksie staak as gevolg van die lae prys. Die gevolg is 'n laer aanvraag na mielies vir etanol asook sojabone vir dieselproduksie, wat weer 'n nadelige effek het op landboukommoditeitspryse.

Tog bly die algemene prognose vir landbou in die wêreld steeds goed met 'n groeiende wêreldbevolking en gevolglike groter vraag na voedsel. Die meer besteebare inkomste van die wêreldbevolking en 'n groeiende middelklas in Suid-Afrika het 'n positiewe effek op die vraag na proteïene.

Die positiewe effek van die wêreldekonomie spoel ook oor na Suid-Afrika. Ongelukkig plaas onseker politieke faktore, soos onder meer grondhervorming, 'n demper op plaaslike groei in die landbousektor.

PRODUKSIE-OMSTANDIGHEDE

Goeie someroeste wat gedurende 2014 ingesamel is, het 'n klimaat vir voortreflike resultate vir VKB Landbou geskep. VKB het 'n baie goeie mielie-oes ingesamel en 'n billike sojaboonoes. Die produksie van koring neem ongelukkig jaarliks af weens die onstabiele weerpatrone en 'n koringprys wat nie die klimaatrisiko van koringproduksie in ons area verdiskonteer nie.

Die goeie someroes is voorafgegaan deur 'n skerp styging in kommoditeitspryse weens fisiese tekorte aan veral witmielies. Dit het dalk onrealistiese prysverwagtinge tot gevolg gehad vir 2014 en min produsente het gekontrakteer toe pryse gunstig was. Die groot oes het ongelukkig nie noodwendig goeie pryse tot gevolg gehad nie. Gevolglik was dit nie 'n baie winsgewende jaar vir landbouprodusente nie, ten spyte van die groot oes.

VKB PRESTASIE

Die VKB-Groep lewer 'n wins voor belasting en aansporingskortings van R300 miljoen.

Die twee landboubesighede, naamlik VKB en NTK, lewer voortreflike resultate met winste van onderskeidelik R218 miljoen vir VKB en R104 miljoen vir NTK. Ingesluit in die resultate van NTK is die beduidende bydrae van NTK Meule op Potgietersrus en ook die bydrae wat Crown Bag

(R3 miljoen) en Venda Rollermeule (R3 miljoen) gemaak het. Die nywerhede, met die uitsondering van Free State Oil, lewer 'n goeie bydrae tot die Groep se resultate. Grain Field Chickens sluit af met 'n wins van R14 miljoen, Nu-Pro Voere met 'n wins van R9 miljoen en Nu-Pro Commodities met 'n wins van R3 miljoen.

Ongelukkig het Free State Oil 'n baie teleurstellende jaar beleef en 'n verlies van R36 miljoen gemaak. Die maatskappy moes sy besigheidsmodel verander vanaf 'n tolpers na 'n model waar self bone gepers word. Daar moes gevolglik 'n eie klantebasis gevestig word wat tyd geneem het. Verder was die plaaslike mark vir oliekoek swak weens die toetrede van nuwe plaaslike perse in die mark gekombineer met invoere teen lae pryse. Ons vertrou egter dat die 2015/2016 finansiële jaar baie beter resultate tot gevolg sal hê aangesien die operasionele probleme uitgesorteer is en markte begin stabiliseer.

STRATEGIESE VISIE

Landbou was die oorspronklike rede waarom die besigheid bykans 'n eeu gelede gestig is. Dit bly vandag nog die kernrede vir die VKB-groep se voortbestaan. Ons sekondêre doel is steeds om waarde toe te voeg tot die landbouprodukte wat in ons gebied geproduseer word sodat ons meer van die besteebare inkomste van die verbruiker in die sak van die landbouprodusent kan laat land.

Ons beplan om in die toekoms ons Groep te struktureer as 'n houermaatskappy wat deur die landbouprodusente van ons omgewing besit en beheer word, en wat op twee fondamente staan. Die eerste been is die landboubesighede van VKB en NTK wat saamgevoeg word en die ander been is die Nywerhede-been waar waarde toegevoeg word tot die produkte wat deur ons produsente geproduseer word.

Die Landbou-been sal steeds fokus op die voorsiening van landbou-insette, verskaffing van dienste en finansiering aan die produsente, en sal gegroepeer wees in twee divisies wat onder verskillende handelsname opereer, naamlik VKB Landbou en NTK Landbou. Die koöperatiewe kultuur waardeur ons onderneming homself in die verlede gedifferensieer het van ander landboubesighede sal steeds in die landboubeen voortleef.

In die tweede been sal die nywerhede saamgegroepeer word en dit sal op 'n meer korporatiewe basis bestuur word om geleenthede binne die landbouwaardeketting te benut tot voordeel van die aandeelhouers.

TRANSFORMASIE

VKB onderskryf die beginsel van transformasie in Suid-Afrika. Ons wil 'n bydrae lewer om ons land 'n beter blyplek vir al sy inwoners en 'n beter werkplek vir ons werknemers te maak.

Ons glo veral in Breëbasis Swart Ekonomiese Bemagtiging eerder as om 'n klein, elite groep van ons bevolking te verryk. Ons is gevolglik besig om 'n struktuur in plek te kry om ons onderneming te bemagtig met ons eie werknemers as begunstigdes. Op so 'n basis glo ons dat die VKB-groep 'n bydrae kan maak tot SEB ten einde waarde vir sy produsent-eienaars en eie belanghebbendes toe te voeg, eerder as om waarde af te staan aan buitepersone of -instansies.

VOORUITSIGTE VIR DIE KOMENDE JAAR

Die 2015-jaar se someroes sal beduidend kleiner wees as die 2014-oes. Aanvanklik het die gewasse baie belowend gelyk, maar 'n gebrek aan midsomerreën het die oesverwagtinge geknou. Die langgroeiende sojaboonkultivars het gedurende die seisoen tot hulle reg gekom en die grootste sojaboonoes in die geskiedenis tot gevolg gehad. Die verwagtinge vir die mielie-oes is egter baie laer as die vorige jaar. Dit sal 'n beduidende negatiewe impak op die landboubedrywighede se resultate hê. Die beter pryse vir kommoditeite kan egter gedeeltelik hiervoor kompenseer. Ons glo ook dat die bydrae van die nywerhede groter sal wees as in die verlede en is dus versigtig optimisties oor die nuwe jaar se resultate.

BEDANKINGS

Ek wil die geleentheid gebruik om my opregte dank uit te spreek teenoor die volgende:

- Produsente vir hulle voortgesette lojale ondersteuning.
- Ons verskaffers en graanafnemers met wie ons jarelange verbintenisse het en wat ons onderneming getrou ondersteun.
- My mededirekteure vir hulle toewyding en visie.
- Ons Uitvoerende Bestuur en personeel wat die hart van die onderneming is en die onderneming met soveel toewyding dien.

Ons wil ook in diepe afhanklikheid ons Hemelse Vader dank vir die seën wat Hy so onverdiend oor ons onderneming uitstort.

Paul Carshagen
Voorsitter

Raad van Direkteure

Raad van Direkteure

1 KOBIE BEKKER
ONAFHANKLIK
Oudit- en Risikokomitee

2 GERT BESTER
WYK 4
Sosiale- en Etiekkomitee

3 PAUL CARSHAGEN
VOORSITTER; WYK 1
Nominasiekomitee (Voorsitter)
Ex officio op alle ander komitees

4 PHILIP CRONJE
WYK 8
Graanbedryf Advieskomitee

5 MICHAEL DE KLERK
WYK 7
Graanbedryf Advieskomitee (Voorsitter)

6 PIERRE DE VILLERS
WYK 2
Menslike Hulpbronne-komitee (Voorsitter)
Graanbedryf Advieskomitee

7 ISAK DREYER
WYK 3
Oudit- en Risikokomitee

8 HUMAN DU PREEZ
WYK 15
Sosiale- en Etiekkomitee
Limpopo Advieskomitee

9 **LEON EKSTEEN**
WYK 15
Oudit- en Risikokomitee
Limpopo Advieskomitee

10 **COENRAAD FICK**
ONDERVOORSITTER; WYK 1
Oudit- en Risikokomitee (Voorsitter)
Nominasiekomitee

11 **PIERRE JACOBS**
WYK 15
Menslike Hulpbronnekomitee
Limpopo Advieskomitee (Voorsitter)

12 **KOOS JANSE VAN RENSBURG**
BESTURENDE DIREKTEUR

13 **DAN KRIEK**
WYK 6
Sosiale- en Etiekkomitee (Voorsitter)
Menslike Hulpbronnekomitee
Nominasiekomitee

14 **MOSES MAINE**
DIREKTEUR: TRANSFORMASIE

15 **MARKUS MITTERMAIER**
FINANSIËLE DIREKTEUR

16 **GERRIT STEYN**
WYK 5
Graanbedryf Advieskomitee
Sosiale- en Etiekkomitee

17 **JAPIE VAN DER GOOT**
WYK 15
Limpopo Advieskomitee

Uitvoerende Bestuur

Uitvoerende Bestuur

1 **FRANCOIS FRONEMAN**
UITVOERENDE HOOF: LANDBOU (LIMPOPO)

2 **KOOS JANSE VAN RENSBURG**
BESTURENDE DIREKTEUR

3 **SAS KASSELMAN**
BESTURENDE DIREKTEUR: GRAIN FIELD CHICKENS

4 **MARKUS MITTERMAIER**
FINANSIËLE DIREKTEUR

5 **FRANCOIS SWANEPOEL**
UITVOERENDE HOOF: LANDBOU (VRYSTAAT)

NTK Bestuur
NTK Bestuur

1 **WYNAND BENADE**
BESTUURDER: HANDEL

2 **BUKS DE BRUYN**
BESTUURDER: INGENIEURSDIENSTE

3 **GERT DE BRUIN**
BESTUURDER: GRAAN

4 **ANDRÉ DU TOIT**
BESTUURDER: INSETHANDEL EN VERPAKKING

5 **ANDRIES FERREIRA**
FINANSIËLE BESTUURDER: NTK

6 **JOHAN WESSELS**
SENIOR KREDIETBESTUURDER

VKB Bestuur

VKB Bestuur

1 **TINUS BAM**
UITVOERENDE HOOF: INLIGTINGSTEGNOLOGIE

2 **PETER COOK**
UITVOERENDE HOOF: NYWERHEDE

3 **RINA ERASMUS**
GROEPSEKRETARIS

4 **MARCIA FRONEMAN**
BESTUURDER: INTERNE OUDIT

5 **RIAAN GERRITZEN**
UITVOERENDE HOOF: MENSLIKE HULPBRONNE

6 **MORNÉ JULYAN**
FINANSIËLE BESTUURDER: VKB

7 **PHILIP LABUSCHAGNE**
FINANSIËLE BESTUURDER: NYWERHEDE

ANDRÉ ODENDAAL
UITVOERENDE HOOF: GRAAN
8

9
PG STRAUSS
BESTURENDE DIREKTEUR: FREE STATE OIL

DEON VAN DER ROSS
UITVOERENDE HOOF: KLEINHANDEL
10

11
JAN VAN DER WALT
UITVOERENDE HOOF: BEMARKING

NICO VAN DER WALT
UITVOERENDE HOOF: MEGANISASIE
12

13
NIC VAN STRYP
UITVOERENDE HOOF: FINANSIERING EN VERSEKERING

KOBUS VAN HEERDEN
UITVOERENDE HOOF: HANDEL
14

Bestuursoorsig

Bestuursoorsig

vir die finansiële jaar geëindig 31 Maart 2015

MARKUS MITTERMAIER

KOOS JANSE VAN RENSBURG

Die VKB-Groep kyk weer eens met trots terug op 'n rekord-winsjaar. Die resultate word moontlik gemaak deur die gevestigde besigheidseenhede wat hul volgehoue goeie prestasie voortgesit het en sodoende nuwe hoogtes bereik het. NTK Landbou (Edms.) Bpk. het ook voortreflik presteer en getoon dat daar nog baie onontginde potensiaal in Limpopo is. Daarmee saam het VKB se investering in die landbouwaardeketting ook begin vrugte afwerp. Grain Field Chickens ("GFC") het vir die eerste keer op 'n wins afgesluit en die vooruitsigte vir die nuwe jaar is ook baie positief. Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk., Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk. en AE Solutions (Edms.) Bpk. se konstante goeie bydrae tot die resultate is ook baie verblydend. Ongelukkig kon die belegging in die soja-oliepers gedurende die oorsigjaar nog nie die moeilike bedryfsomstandighede te bowe kom nie en dit doen effens afbreuk aan die andersins baie goeie resultate.

GROEPRESULTATE

Op jaareinde reflekteer VKB se gekonsolideerde netto wins voor belasting en aansporingskortings R300,1 miljoen teenoor die vorige jaar se R279,3 miljoen.

Winste en verliese van filiale en verwante maatskappye vir die huidige jaar voor belasting is:

- VKB sonder die filiale R218 miljoen wins (2014 – R223,8 miljoen wins).
- 100% van NTK – R104,2 miljoen wins (2014 – R101,3* miljoen wins).
- 76,9% van GFC – R10,7 miljoen wins (2014 – R35,2 miljoen verlies).
- 50% van Nu-Pro Voere – R4,6 miljoen wins (2014 – R2,3 miljoen wins).
- 50% van Nu-Pro Commodities – R1,6 miljoen wins (2014 – R0,3 miljoen verlies).
- 100% Free State Oil ("FSO") – R36 miljoen verlies (2014 – 40%; R4,6 miljoen wins).
- 26% van AE Solutions – R2,4 miljoen wins (2014 – R2,2 miljoen wins).

** Die werklike wins voor belasting van die NTK-Groep was R71 miljoen. Die verskil word opgemaak deur die likwidasiedividend van NTKLA.*

Bedryfsfaktore en vestigingskoste by FSO het veroorsaak dat dié bedryf vir die afgelope jaar 'n verlies getoon het. Die verlies het VKB se resultate voor belasting met R36 miljoen negatief beïnvloed. VKB het gedurende die oorsigjaar die alleen-aandeelhouer van FSO geword en die besigheidsmodel verander van 'n tolpers na 'n model van selfpers. Markte moes ontwikkel en ontgin word en daar word voortdurend meegeding met ingevoerde produkte. Die kwaliteit van FSO se produkte word baie hoog aangeslaan in die mark. Die winspotensiaal van die sojapersbedryf is baie volatiel en kan uiters vinnig verander. Die korttermynvooruitsigte is nog negatief, maar ons vertrou dat FSO gedurende die nuwe jaar 'n positiewe bydrae tot VKB se resultate sal maak.

Wins voor aansporingskorting
R'm

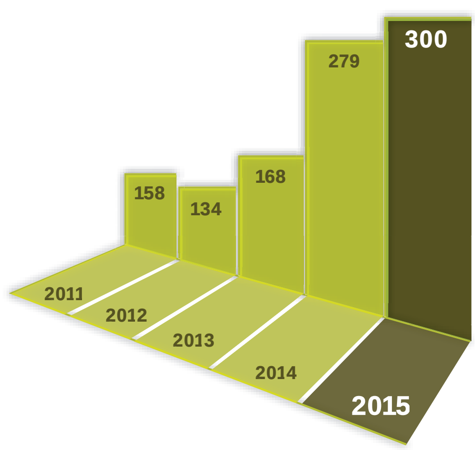

AANSPORINGSKORTING

Gegewe die goeie prestasie van VKB onder moeilike ekonomiese omstandighede, het die Raad van Direkteure goedkeuring verleen dat die Groep R227,5 miljoen as aansporingskorting aan klante toeken. R200 miljoen hiervan is aan VKB-klante toegeken en R27,5 miljoen aan NTK-klante – dit word op die afgelope jaar se ondersteuning en deelname aan bedrywighede gebaseer.
Die Raad het ook 'n voorkeurdividend van R20 miljoen (2014 – R10 miljoen) verklaar op die Klas 2-voorkeuraandele.

Aansporingskorting
R'm

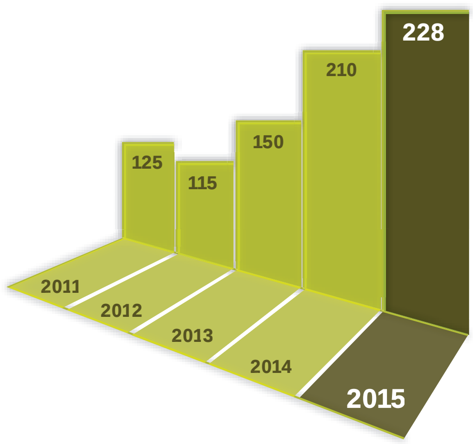

BEDRYFSRESULTATE

Die omset van R9,789 miljard van die VKB-Groep verteenwoordig 'n styging van 11% teenoor die vorige jaar. Die feit dat FSO as 'n volfiliaal ten volle gekonsolideer word asook die verandering in die besigheidsmodel by FSO, het die grootste aandeel in dié styging gehad. Verder is die styging ook veroorsaak deur die rekordmielie-oes wat Graanbemarking se omset verhoog het, verhoogde volumes en pryse vir landbou-insette asook verskeie nuwe projekte. Die verhoogde volumes by GFC het ook tot die groei bygedra.

Omset
R'm

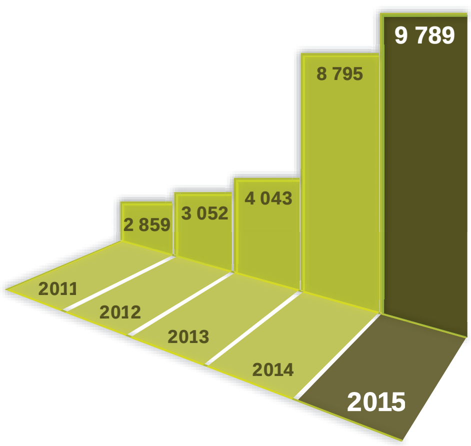

Alhoewel die volume graan wat ontvang is, hoër is as die vorige jaar, is die Graanhanteringsafdeling se inkomste uit opberging nie in dieselfde verhouding hoër as die vorige jaar nie. Dit is vanweë die groot volume uitvoere van graan wat veroorsaak het dat die gemiddelde opbergingstydperk van graan verkort is. Die resultate van die Graanbemarkingsafdeling is goed, gegewe die groter volumes beskikbaar en die feit dat kommoditeitspryse hoër as die vorige jaar was.

Die Handelsafdeling het gedurende die oorsigjaar baie goed presteer en het weer eens die vorige jaar se rekordresultate verbeter. Soortgelyke voortreflike resultate is deur Insethandel behaal. Meganisasie het op die bestendige resultate van die afgelope aantal jare voortgebou en met 'n goeie bydrae tot die onderneming se wins afgesluit. Die Versekeringsafdeling het weens uitbreidings addisionele koste opgeloop wat die resultate negatief beïnvloed het. Hierdie investerings gaan in die komende jare die nodige opbrengs lewer. By Finansiering het die vergrote omvang van besigheid en die gepaardgaande groei in die debiteureboek 'n positiewe invloed op dié afdeling se resultate gehad. Gelukkig is die kwaliteit van die debiteureboek steeds goed weens die afgelope aantal jare se gunstige landbouresultate in die VKB-bedieningsgebied.

Saadverwerking se prestasie verswak voortdurend vanweë die lae volume droëlandkoringaanplantings. Hoewel daar 'n verwagting van groter aanplantings vir die komende jaar is, is die prognose vir droëlandkoringverbouing steeds nie goed nie. Dit kan ook in die toekoms 'n nadelige uitwerking op hierdie afdeling se resultate hê.

BRUTO INKOMSTE

Die konsolidering van FSO se resultate het 'n styging in die bruto inkomste tot gevolg gehad. Die bruto inkomste wat deur VKB gerealiseer is, is beter as die vorige jaar weens 'n verhoging in die volume verkope, maar die bruto wins is ongelukkig nadelig geraak deur marges wat laer as die voorafgaande jaar was.

Bruto inkomste
R'm

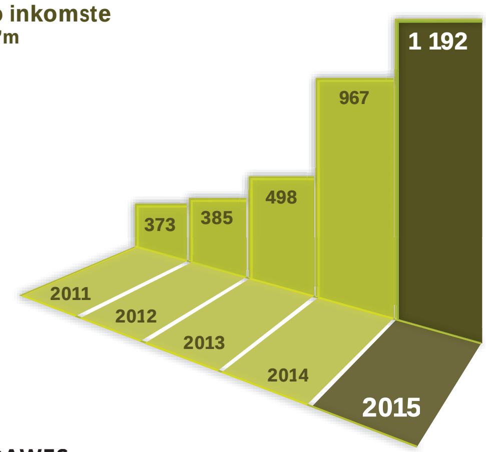

UITGAWES

Uitgawes word streng bestuur en is binne verwagting wat betref inflasie-aannames. Enkele hoër uitgawes was hoofsaaklik weens verhoogde volume besigheid.

Bedryfsuitgawes
R'm

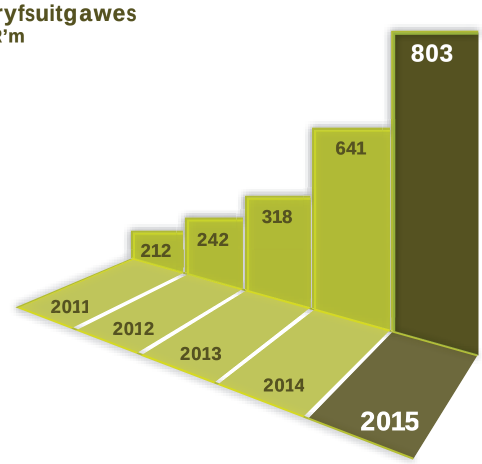

Bestuursoorsig (vervolg)

Bestuursoorsig (vervolg)

FSO se konsolidasie is weereens verantwoordelik vir die verdere groei in die groepsyfer. Ontleding van VKB-uitgawes dui daarop dat enkele items om spesifieke redes 'n toename getoon het. Rente betaal is beduidend hoër as die vorige jaar, hoofsaaklik weens die feit dat VKB 'n debiteureboek, wat wesenlik hoër as die vorige jaar is, bestuur, en as gevolg van die investering in nywerhede. Die investering in nywerhede is hoofsaaklik uit eie bronne gefinansier en die verhoogde debiteureboek uit vreemde bronne. Die groeiende debiteureboek het gelukkig nie net 'n rente betaalkomponent nie, maar ook 'n rente ontvangkomponent waarop daar 'n marge verdien word.

Weens VKB se groeistrategie, veral in sy Nywerhede-been, was dit onafwendbaar dat ekstra personeel aangestel moes word en dit het gevolglik die salariskoste met meer as inflasie laat styg.

Daar was ook 'n buitengewone aanpassing van R12,4 miljoen in die voorsiening van voortgesette mediese koste ná aftrede. Dit is die gevolg van aangepaste sterftetabelle wat deur die aktuarisse toegepas is.

KAPITAALBRONNE

Die aard van 'n landboubesigheid wat debiteuresiklusse wat met produksie- en bemarkingseisoene verband hou, finansier, veroorsaak dat hulle kapitaal- en opbrengsverhoudings moeilik met empiriese norme vergelyk kan word. Die onderstaande grafiek toon die eie kapitaal en totale kapitaal aan wat werksaam is binne die VKB-Groep. Weens VKB se doelbewuste groeistrategie word groot kapitale investerings, wat die kapitaalverhouding tydelik sal versteur, gemaak. Dit is die rede vir die daling in die kapitaalverhouding.

Kapitaalverhouding

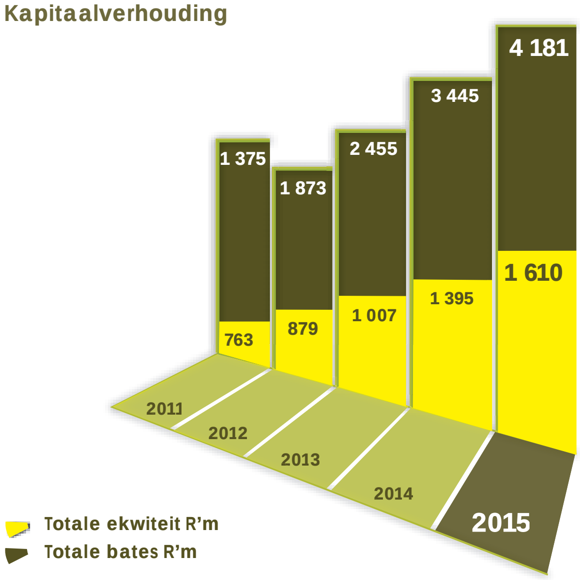

Die investering in kapitaalintensiewe bedrywe word binne konserwatiewe norme wat vir balansstaatverhoudings gestel word, gedoen en VKB se staat van finansiële posisie behoort voortaan steeds een van sy sterk punte te wees. Die kapitaalverhoudings behoort steeds binne ons selfopgelegde norme te bly en gaandeweg te verbeter. Ons langtermyndoelwit is om 'n hefboom van 50% te handhaaf.

BEDRYFSKAPITAAL- EN LIKIDITEITSVERHOUDINGS

Weens die groeistrategie wat VKB volg, is daar 'n groter behoefte aan addisionele bedryfskapitaal. Optimale vlakke van bedryfskapitaal word egter steeds gehandhaaf en die Groep se likiditeit is steeds op gesonde vlakke.

Bedryfskapitaalverhouding

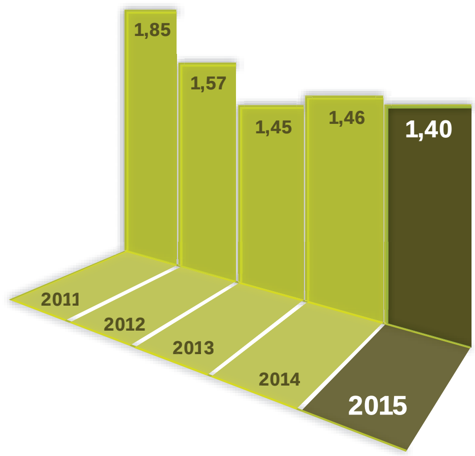

Die insluiting van NTK, GFC en FSO se debiteuresyfers het die Groep se gemiddelde debiteuredae aansienlik ingekort, aangesien hierdie besighede se debiteuresiklusse heelwat korter is. Die finansiering van landbouproduksiesiklusse veroorsaak dat landboubesighede se gemiddelde aantal dae wat debiteure uitstaande is, relatief hoog is in vergelyking met ander bedrywe. VKB se debiteure toon 'n skerp styging, wat 'n noodwendige gevolg is van die verhoogde volume besigheid asook die verhoogde landbou-insetkoste, maar bly in verhouding tot sy inkomste gegenereer.

Totale debiteuredae

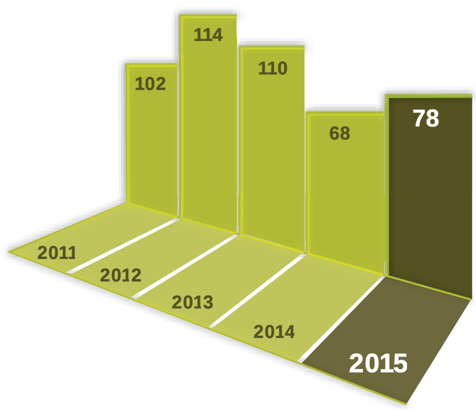

Die kwaliteit van die debiteureportefeulje is steeds baie goed. 'n Matige aanpassing in die voorsiening vir twyfelagtige skuld was, gegewe die omstandighede, nietemin nodig. Daar word egter verwag dat die oorlaatskuld in die komende jaar kan toeneem weens die swakker landboutoestande.

OPBRENGS OP TOTALE EN EIENAARSKAPITAAL

Weens die omvang van VKB se finansieringsaktiwiteite voldoen die opbrengs op totale kapitaal nie aan die uitdagende norme wat ons graag wil behaal nie. In 'n poging om ons opbrengs op totale kapitaal te verhoog, het VKB in 'n aantal nuwe projekte belê, waar die opbrengs op die kapitale investering hoër as die gemiddelde opbrengs op totale kapitaal behoort te wees. Die meeste van die nuwe bedrywighede lewer reeds 'n billike opbrengs. Soos reeds genoem, is FSO nog nie winsgewend nie, maar behoort die situasie in die kort tot medium termyn te verbeter.

Die opbrengs op eie kapitaal voldoen aan ons doelwitnorm en dit vergelyk goed met die industrie sowel as die totale ekonomie, wat 'n aanduiding is dat VKB sy geleende geld produktief aanwend.

Opbrengs op kapitaal

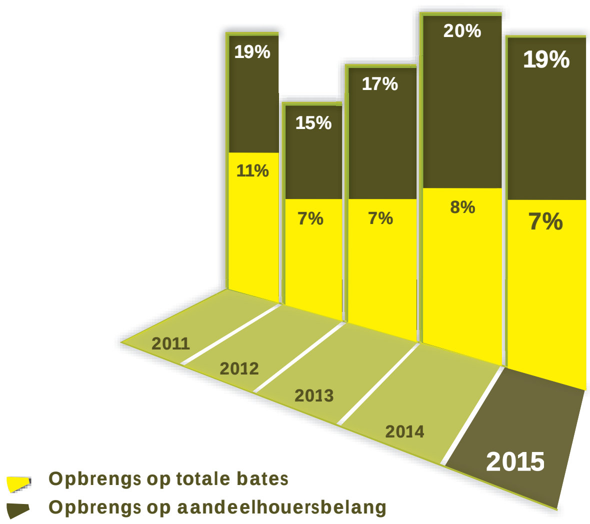

VASTE BATES

Kapitaalspandering van die Groep het R188 miljoen beloop, waarvan die spandering aan grond en geboue R58 miljoen; aanleg, toerusting en meubels R108 miljoen; voertuie R11 miljoen, en rekenaartoerusting R11 miljoen beloop het. Depresiasie vir die jaar het R51 miljoen beloop. Die investering in vaste bates word hoofsaaklik deur die spanderings aan GFC, FSO, die veevoeraanleg op Vrede sowel as die logistieke infrastruktuur wat daarmee verband hou, verteenwoordig.

VOORRAAD

Die totale voorraad vergelyk soos volg:

	2015 R'000	2014 R'000
Graanvoorraad	**183 706**	110 156
Handelsvoorraad	**524 583**	431 421
Nywerhede	**57 456**	39 322
Ander voorraad	**42 957**	29 038
	808 702	609 937

KONTANTVLOEI

Die bedryfsaktiwiteite van die Groep lewer 'n kontantuitvloei van R32 miljoen. Die netto beweging uit beleggingsaktiwiteite het R235 miljoen laat uitvloei. Die finansieringsaktiwiteite van die Groep het R15 miljoen laat uitvloei.

In totaal was daar dus 'n netto afname in kontant van R281 miljoen, wat die kontanttekort aan die begin van die jaar vergroot het.

VOLHOUBAARHEID

VKB se bedrywighede is uitstekend geposisioneer om selfs tydens ongunstige ekonomiese tye winsgewend te kan wees. Die onderneming en sy filiale se state van finansiële posisie is konserwatief gestruktureer. Aangesien die debiteureboek gedeeltelik uit eie kapitaal gefinansier word, hou 'n verhoging in finansieringskoste nie vir die onderneming enige gevaar in nie en behoort 'n verhoging in rentekoerse selfs 'n verbetering in die onderneming se resultate tot gevolg te hê. Investering in nuwe besigheidseenhede word net aangepak indien die geprojekteerde resultate aan sekere vooropgestelde norme voldoen. Dit word ook net gedoen indien daar sinergie met bestaande bedrywighede bestaan wat tot die nuwe besigheid se mededingende voordeel bydra. Gegewe die genoemde aspekte, is die onderneming uitstekend geposisioneer om oor die lang termyn volhoubaar te presteer.

Koos Janse van Rensburg
Besturende Direkteur

Markus Mittermaier
Finansiële Direkteur

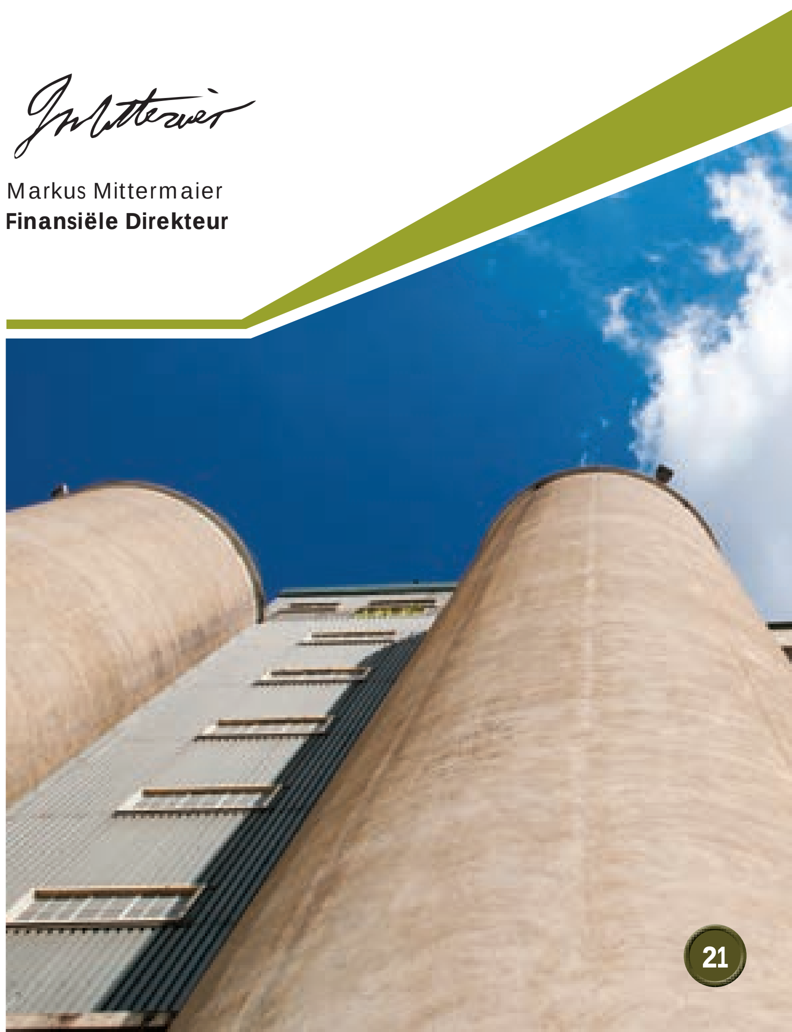

Korporatiewe Beheer-verslag

VERBINTENIS TOT KORPORATIEWE BEHEER

Die Direksie van VKB is verbind tot verantwoordelike korporatiewe burgerskap en effektiewe korporatiewe beheer. Ten einde hieraan uitvoering te gee, onderskryf die Direksie die aanbevelings van die King-verslag op Korporatiewe Beheer (King III Kode), wat gebaseer is op die beginsels van deursigtigheid, integriteit, volhoubaarheid, billikheid en verantwoordbaarheid. Hierdie beginsels vorm dan ook die basis van die Groep se Etiese Gedragskode.

Die Direksie is die fokuspunt van die besigheid se korporatiewe beheer en is verantwoordelik teenoor alle belanghebbendes vir die bedryf en prestasie van die besigheid. 'n Korporatiewe kultuur van nakoming van wette, regulasies, beleid en prosedure is binne die VKB-Groep gevestig. Die Direksie het 'n Rapporteringsbeleid om wanpraktyke te identifiseer, korrupsie en diefstal teen te werk en persone te beskerm wat ongerymdhede rapporteer.

DIE RAAD VAN DIREKTEURE

Gedurende die oorsigperiode het die Direksie uit 14 nie-uitvoerende direkteure en drie uitvoerende direkteure bestaan. Van die nie-uitvoerende direkteure word 13 deur lede van die betrokke wyk genomineer en verkies (VKB - 9 en NTK - 4). Mnr. Kobie Bekker dien as onafhanklike nie-uitvoerende direkteur. Mnre. Koos Janse van Rensburg, die Besturende Direkteur, en Markus Mittermaier, die Finansiële Direkteur, sowel as dr. Moses Maine, die Direkteur: Transformasie, dien as uitvoerende direkteure op die Direksie.

Die Nominasiekomitee is behulpsaam met die identifisering van geskikte kandidate om as wyksdirekteure verkies te word en om te verseker dat die Direksie oor die nodige kundigheid beskik.

Die indeling van die wyke word in die Direkteursverslag aangetoon.

Op die eerste vergadering van die Direksie wat ná elke Algemene Jaarvergadering van Aandeelhouers gehou word, of wanneer dit nodig is, kies die direkteure uit hul geledere 'n Voorsitter en 'n Ondervoorsitter. Die Voorsitter is 'n nie-uitvoerende direkteur. Mnr. Paul Carshagen is as Voorsitter en mnr. Coenraad Fick as Ondervoorsitter vir die oorsigjaar verkies.

Ingevolge die Akte van Oprigting van VKB is die ampstermyn van direkteure drie jaar. Gedurende die oorsigjaar is die volgende direkteure herkies:

- Wyk 3 – Vrede, Ascent, Woudzicht, Morgenzon, Memel: Mnr. ID Dreyer
- Wyk 5 – Warden, Harrismith, Verkykerskop, Natal: Mnr. G Steyn
- Wyk 15 – Limpopo: Mnr. LJ Eksteen

Tydens 'n wyksverkiesing gehou op 23 Julie 2014 is mnr. GF Bester as direkteur vir Wyk 4 (Petrus Steyn, Heilbron, Hennenman, Lindley en Senekal) verkies. Mnr. PJ Cronjé is deur die Raad van Direkteure vir een jaar gekoöpteer as lid van die Direksie en verteenwoordiger van Wyk 8 (Cornelia en Villiers). Mnr. J van der Goot is na die afsterwe van mnr. Lourens van Aswegen verkies as wyksdirekteur (Wyk 15: Limpopo) vir die oorblywende tydperk van laasgenoemde se termyn.

Die balans binne die Direksie is gesond en die rol van die Voorsitter is geskei van dié van die Besturende Direkteur. Die Voorsitter is verantwoordelik vir leierskap binne die Direksie en fasiliteer konstruktiewe skakeling tussen die Direksie, Bestuur en belanghebbendes. Die Besturende Direkteur is primêr verantwoordelik vir leiding aan die Bestuur in die implementering van strategie en die bedryf van die besigheid.

PLIGTE EN VERANTWOORDELIKHEDE

Die pligte en verantwoordelikhede van die Direksie is vervat in wetgewing en VKB se Akte van Oprigting. Die Direksie bepaal die besigheid se strategie en is verantwoordelik om die Groep te lei ten einde uitvoering te gee aan hierdie strategie en die gepaardgaande bedryfsdoelwitte. Die Direksie monitor deurgaans die prestasie van die besigheid teenoor gestelde doelwitte, vorige jare en waar van toepassing, die industrie. Die Direksie monitor ook deurgaans die solvabiliteit en likiditeit van die Groep en maatskappy.

Dit is die verantwoordelikheid van die Uitvoerende Bestuur om die besluite van die Raad van Direkteure te implementeer. Daar bestaan 'n Besluitnemingsraamwerk wat deur die Direksie goedgekeur is en wat sekere bevoegdhede en magte aan die Bestuur delegeer.

Die Direksie is voorts verantwoordelik om te verseker dat die maatskappy optree soos, en gesien word as, 'n verantwoordelike korporatiewe burger wat die volhoubaarheid van die maatskappy, gemeenskap en natuurlike omgewing beskerm en uitbou, en gegrond is op 'n etiese korporatiewe kultuur.

Aan die einde van elke jaar doen die Direksie 'n volledige jaarbeplanning vir die daaropvolgende jaar. Die Direksie vergader ten minste vier keer per jaar en addisionele vergaderings word geskeduleer indien nodig.

Tussen geskeduleerde vergaderings hou die Bestuur die Direksie op hoogte van belangrike verwikkelinge wat die besigheid raak. Die direkteure het onbeperkte toegang tot alle inligting, rekords en hulpbronne van die besigheid ten einde uitvoering te gee aan hulle verantwoordelikhede.

ONAFHANKLIKHEID VAN DIREKSIE

Van direkteure word verwag om objektief en onafhanklik

op te tree in die uitvoering van hulle pligte. 'n Direkteur van VKB wat in 'n ander hoedanigheid as direkteur, lid, geaffilieerde lid of behoorlik gemagtigde agent van VKB 'n belang het by 'n voorgestelde kontrak wat VKB oorweeg om aan te gaan, of 'n belang by 'n kontrak bekom nadat dit deur VKB aangegaan is, moet volle besonderhede betreffende die aard en omvang van sy belang bekend maak en mag nie ten opsigte van sodanige kontrak of voorgestelde kontrak met VKB, of 'n aangeleentheid wat daaruit voortspruit, stem nie en indien hy aldus stem, word sy stem nie getel nie.

Die Direksie benoem jaarliks direkteure om op die direksies van filiale en ander ondernemings waarby die maatskappy 'n belang het, te dien. Direkteurskappe en belange verklaar deur direkteure word in 'n register aangeteken wat vir hierdie doel bygehou word.

EVALUASIE EN OPLEIDING VAN DIREKTEURE

'n Formele evaluasie van die Direksie word jaarliks gedoen. Die resultate word ontleed en indien tekortkominge geïdentifiseer word, word dit toepaslik aangespreek.

Die evaluasie gedurende die tydperk onder oorsig het positiewe resultate opgelewer en geen wesenlike tekortkominge is geïdentifiseer nie. Die Direksie evalueer deurlopend sy eie prestasie sowel as die prestasie van komitees.

Vanweë die omvattende verantwoordelikhede van direkteure, word die Direksie deurentyd op hoogte gebring van nuwe wetgewing en verwikkelinge wat die besigheid raak. Die Direksie het gedurende die oorsigtydperk onder oorsig opleiding oor relevante wetgewing en korporatiewe beheer ontvang.

KOMITEES

Die Direksie het die volgende komitees gevestig om effektiewe besluitneming te fasiliteer en om die Direksie in die uitvoering van sy pligte en verantwoordelikhede by te staan:

- Oudit- en Risikokomitee
- Menslike Hulpbronnekomitee
- Graanbedryf Advieskomitee
- Nominasiekomitee
- Sosiale- en Etiekkomitee
- Limpopo Advieskomitee

Die komitees funksioneer ten opsigte van goedgekeurde verwysingsraamwerke wat jaarliks deur die Direksie hersien word. Tensy daartoe gemagtig deur wetgewing, het die komitees nie besluitnemingsbevoegdheid nie en maak slegs aanbevelings aan die Direksie. Die voorsitters en lede van die onderskeie komitees word deur die Direksie verkies na gelang van hul kundigheid op 'n spesifieke terrein. Die onderskeie voorsitters hou die beraadslagings en aanbevelings van die komitees aan die Direksie voor.

Agendas vir vergaderings word minstens vier werksdae voor 'n vergadering aan komiteelede gesirkuleer. Vergaderings van die Direksie en die komitees vind plaas ooreenkomstig goedgekeurde vergaderprosedure. Van direkteure word verwag om alle vergaderings getrou by te woon. Gedurende die oorsigtydperk was die bywoningspersentasie van komiteevergaderings deur lede van die Direksie 98% en is verskoning aangebied vir die enkele vergaderings wat lede nie kon bywoon nie.

	PORTEFEULJES											
	DIREKSIE						KOMITEES					
DIREKTEURE	VKB Landbou (Edms.) Bpk.	Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk.	Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk.	Grain Field Chickens (Edms.) Bpk.	Free State Oil (Edms.) Bpk.	AE Solutions (Edms.) Bpk.	Oudit- en Risiko	Menslike Hulpbronne	Graanbedryf Advies	Nominasie	Sosiale- en Etiek	Limpopo Advies
PG Carshagen	V			X	V		X	X	X	V	X	X
CF Fick	O			V			V			X		
GF Bester	X										X	
PJ Cronjé	X								X			
MC de Klerk	X								V			
PJF de Villiers	X							V	X			
ID Dreyer	X	V	V	X			X					
JH du Preez	X										X	X
LJ Eksteen	X						X					X
PJ Jacobs	X							X				V
DJ Kriek	X							X		X	V	
G Steyn	X								X		X	
J van der Goot	X											X
JCP Bekker	X						X					
JF Janse van Rensburg	X	X	X	X	X	V	X	X	X	X	X	X
ML Maine	X										X	
MJ Mittermaier	X						X	X				X

V – Voorsitter *X – Lid* *O – Ondervoorsitter*

Korporatiewe Beheer-verslag (vervolg)

Korporatiewe Beheer-verslag (vervolg)

AANDEELHOUDING

VKB word besit deur sy nagenoeg 3 700 aandeelhouers, waarvan ongeveer 1 000 produsente, wat voorheen aandeelhouers van NTK was, produsente van die Limpopo-gebied is.

RISIKOBESTUUR EN VOLHOUBAARHEID

Die maatskappy bestuur sy risiko's op 'n proaktiewe grondslag. Daar word jaarliks 'n geskeduleerde program van risikobeoordeling gevolg, waartydens risiko's gekwantifiseer, geprioritiseer en in 'n Risikobestuursplan vervat word. Die Direksie bepaal die risiko-aptyt van die maatskappy. Alhoewel die verantwoordelikheid vir die ontwikkeling, implementering en beoordeling van die Risikobestuursplan aan die Bestuur gedelegeer is, keur die Direksie die Risikobestuursplan goed en is dit sy verantwoordelikheid om te verseker dat die plan formeel gedokumenteer word. Die Oudit- en Risikokomitee evalueer die effektiwiteit van die plan op 'n deurlopende basis, kontroleer die implementering en nakoming daarvan en gee terugvoer aan die Direksie. Die bestuur gee ook voortdurend aandag aan risikobestuur en dit vorm 'n staande item op die agenda van bestuursvergaderings. Die Interne Oudit-afdeling vervul 'n kritieke rol in die onderneming se interne beheer en risikobestuur.

Die volhoubaarheid van die VKB-Groep op die lang termyn bly die belangrikste aspek van die Direksie se verantwoordelikhede. Die Direksie het 'n langtermynstrategie aanvaar ten einde hieraan uitvoering te gee. Volhoubaarheidsinligting word voortdurend aan die Direksie verskaf en krities beoordeel ten einde te verseker dat die voorwaartse inligting 'n behoorlike begrip verskaf van die sleutelaandrywers wat die maatskappy in staat sal stel om sy doelwitte te behaal, dat die inligting betroubaar is en dat daar geen teenstrydigheid met die geopenbaarde finansiële inligting voorkom nie.

NAKOMING VAN WETGEWING

Die Direksie neem verantwoordelikheid vir die nakoming van alle toepaslike wetgewing en regulatoriese vereistes. Die Groepsekretaris gee deurlopend aandag aan die kritieke wetgewende risiko-areas, as deel van die gevestigde risikobestuursproses. Deurlopende bewusmaking, opleiding en skakeling tussen die afdelings rakende nakoming vind plaas en gerusstelling word aan die Direksie via die komiteestrukture voorsien.

IT-BEHEER

As 'n integrale deel van die risikobestuursraamwerk verseker die Direksie die aktiewe bestuur van die IT-beheerraamwerk deur 'n span IT-personeel en -spesialiste. IT-beheer is 'n staande punt op die agenda van die Oudit- en Risikokomitee en die hersiening van IT-verwante kontroles is in die Interne Ouditplan ingesluit. Uitgebreide besigheids- en IT-rampherstelprosesse is reeds gevestig.

SOLVABILITEIT EN LIKIDITEIT

Die Direksie, met die hulp van die Oudit- en Risikokomitee, monitor deurgaans die solvabiliteit en likiditeit van die maatskappy en die Groep met inagneming van alle redelik voorsienbare finansiële omstandighede van die maatskappy. Hierdie omstandighede sluit in of die maatskappy se bates sy laste oorskry op 'n gegewe tydstip en of die maatskappy in staat sal wees om sy skulde te betaal wanneer dit in die gewone loop van besigheid verskuldig word vir 'n tydperk van twaalf maande ná die datum waarop die toets oorweeg word.

VERHOUDING MET BELANGHEBBENDES

Daar is verskeie kanale wat die kommunikasie, verhoudinge en skakeling van VKB met sy belanghebbendes, soos lede, werknemers, klante, verskaffers, die gemeenskap en die regering, reguleer. VKB se webtuiste, *www.vkb.co.za*, en tweemaandelikse nuusbrief, Die Pad Saam, sowel as 'n massa-SMS-diens en boodskappe op state word onder meer gebruik as skriftelike kommunikasiemedia.

VKB besef hoe belangrik dit vir aandeelhouers is om die Algemene Jaarvergadering by te woon. Hierdie vergadering word deur 'n reeks inligtingsvergaderings in VKB en NTK se bedieningsgebiede voorafgegaan, waartydens aandeelhouers op hoogte gebring word van verwikkelinge binne die besigheid en waartydens aandeelhouers met VKB se personeel kan kommunikeer.

VKB beskik oor 'n klantedienssentrum wat bestuur word deur die Groep se skakelbeampte.

VERKLARING VAN DIREKSIE

Die Direksie erken sy verantwoordelikheid om die integriteit van die jaarverslag te verseker. Die Direksie het die jaarverslag dienooreenkomstig oorweeg en is van mening dat die jaarverslag al die wesenlike aspekte aanspreek en 'n billike weergawe is van die geïntegreerde prestasie van die besigheid en sy impakte.

Die jaarverslag is in alle wesenlike opsigte voorberei ooreenkomstig goeie praktyk voortspruitend uit die aanbevelings van die King III Kode. Die Direksie magtig hiermee die uitreiking van die jaarverslag.

Adv. SC Erasmus (mev.)
Groepsekretaris

Die VKB-Groep se omset van R9,789 miljard verteenwoordig ‘n styging van 11% teenoor die vorige jaar.

Vergoedingsverslag

Vergoedingsverslag

SAMESTELLING

Die Menslike Hulpbronnekomitee bestaan uit ten minste drie direkteure wat deur die Raad van Direkteure aangestel word. Die Raad van Direkteure kan van tyd tot tyd kundiges tot die komitee koöpteer of as lede van die komitee aanstel. Gedurende die oorsigtydperk het die komitee uit vier nie-uitvoerende direkteure (PJF de Villiers, DJ Kriek, PG Carshagen en PJ Jacobs) bestaan. Die Besturende Direkteur, Finansiële Direkteur en die Uitvoerende Hoof: Menslike Hulpbronne woon ook die vergaderings by.

Uitvoerende Bestuur word tydens vergaderings verskoon wanneer hulle vergoeding bespreek word. Die komitee het twee keer gedurende die oorsigtydperk vergader. Die voorgestelde vergoeding van direkteure word jaarliks aan die aandeelhouers vir goedkeuring voorgelê.

MANDAAT EN VERANTWOORDELIKHEDE

Ten opsigte van sy mandaat het die komitee die volgende pligte en verantwoordelikhede:

1. Oorsig oor die bepaling en administrasie van vergoeding op alle vlakke in die maatskappy.
2. Oorsig oor die opstel van 'n Vergoedingsbeleid wat sal meehelp om strategiese doelwitte te behaal en individuele prestasie aan te moedig.
3. Hersien die implementering van die Vergoedingsbeleid ten einde te bepaal of aan die gestelde doelwitte voldoen is.
4. Toesien dat die samestelling van vaste en veranderlike vergoedingskomponente voldoen aan VKB se behoeftes en strategiese doelwitte.
5. Die komitee moet tevrede wees met die akkuraatheid van opgetekende prestasiemeting waarop insentiewe gebaseer word.
6. Oorweeg die uitslag van die uitvoerende direkteure se prestasiemeting, beide as direkteure en uitvoerende beamptes, in die bepaling van vergoeding.
7. Kies van 'n toepaslike vergelykende groep by vergelyking van vergoedingsvlakke.
8. Gereelde hersiening van vergoedingskemas ten einde voortgesette bydrae tot waardetoevoeging vir aandeelhouers te verseker en die administrasie hiervan ooreenkomstig die reëls van die skemas.
9. Advies oor die vergoeding van nie-uitvoerende direkteure.

VERGOEDINGSFILOSOFIE

VKB se vergoedingsfilosofie is gerig op die werwing, aanstelling en retensie van talentvolle en prestasiegeoriënteerde personeel om die maatskappy se strategiese doelwitte te behaal. Die vergoedingsfilosofie word op 'n jaarlikse basis deur die Menslike Hulpbronnekomitee hersien. Die komitee maak van onafhanklike vergoedingskonsultante gebruik soos en wanneer nodig vir die doeleindes van hersiening van die vergoedingsfilosofie en -strukture.

VERGOEDINGSBELEID EN -STRUKTUUR

Die maatskappy se vergoedingstruktuur bestaan uit drie sleutelelemente wat ontwerp is om die bereiking van doelwitte te ondersteun, naamlik:

Gewaarborgde vergoeding

VKB se gewaarborgde vergoeding is op 'n totale-koste-vir-die-organisasie-benadering gebaseer en word op 'n jaarlikse basis hersien. Dit word met relevante arbeidsmarkte op nasionale vlak en in die landbousektor vergelyk. Kollektiewe ooreenkomste in die graanindustrie speel ook 'n rol.

Veranderlike vergoeding

Dit sluit kommissie en ander insentiewe in, wat op ooreengekome prestasiedoelwitte gebaseer is. Hierdie insentiewe is gewoonlik op 'n maandelikse basis betaalbaar.

Prestasiegekoppelde vergoeding

Dit is 'n prestasiegebaseerde aansporingskema van toepassing op alle werknemers, met die uitsondering van werknemers waarvan die inkomste 100% op veranderlike vergoeding gebaseer word. Die skema is gekoppel aan die oorskryding van VKB se finansiële prestasiedoelwitte. Individue kwalifiseer hiervoor, inaggenome relevante prestasiedoelwitte gebaseer op elke individuele werknemer se prestasie op die gebalanseerde telkaart. Die prestasiegekoppelde vergoeding vir die oorsigjaar het 13,6% van die totale personeelvergoeding uitgemaak. Dit impliseer dat VKB-personeel wie se prestasie dit geregverdig het, gemiddeld 1,64 keer hulle maandelikse vergoeding in die vorm van 'n prestasiebonus ontvang het. Personeel se prestasievergoeding gedurende die oorsigjaar het R50,7 miljoen bedra vir die hele VKB Groep. Geen ex gratia-betalings is gedurende die oorsigtydperk aan enige lid van die Uitvoerende bestuur gemaak nie. Die besigheid beskik ook nie oor 'n aandeleskema vir personeel of direkteure nie.

DIREKTEURSVERGOEDING

Die komitee doen aanbevelings aan die Direksie met betrekking tot die vergoeding van direkteure, waarna dit aan die aandeelhouers vir goedkeuring voorgelê word. Die vergoedingsvlakke reflekteer die grootte en kompleksiteit van die VKB-Groep sowel as tyd bestee aan die besigheid van die maatskappy. Markpraktyke en vergoedingsopnames word tydens die bepaling van direkteursvergoeding in ag geneem. Die elemente van nie-uitvoerende direkteursvergoeding is:

1. basiese fooi;
2. dagtoelae; en
3. reiskoste.

Uitvoerende direkteure word volgens hulle dienskontrakte met die maatskappy vergoed. Besonderhede van direkteure en voorgeskrewe beamptes se vergoeding verskyn in nota 31 en 32 tot die volledige finansiële jaarstate.

PJF de Villiers
Voorsitter: Menslike Hulpbronnekomitee

Sosiale- en Etiekkomitee-verslag

Sosiale- en Etiekkomitee-verslag

Hierdie verslag inkorporeer die statutêre verantwoordelikhede van Sosiale- en Etiekkomitees, soos vervat in Artikel 94 van die Maatskappywet, Wet No. 71 van 2008. Hierdie komitee het as die Sosiale- en Etiekkomitee opgetree vir VKB Landbou (Edms.) Bpk., NTK Landbou (Edms.) Bpk. en Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. ("GFC").

SAMESTELLING

Die komitee bestaan uit ten minste drie direkteure of voorgeskrewe beamptes waarvan ten minste een direkteur nie-uitvoerend is, welke direkteur nie 'n uitvoerende direkteur van die maatskappy was gedurende die vorige drie finansiële jare nie. Die Raad van Direkteure kan van tyd tot tyd kundiges tot die komitee koöpteer of as lede van die komitee aanstel. Gedurende die tydperk onder oorsig het die komitee uit vier nie-uitvoerende direkteure bestaan, naamlik DJ Kriek, G Steyn, JH du Preez en GF Bester. Die Voorsitter van die Direksie, Besturende Direkteur en ander lede van die Uitvoerende Bestuur woon ook die vergaderings by.

Die Voorsitter woon die Algemene Jaarvergadering by en rapporteer aan die aandeelhouers oor die komitee se bedrywighede.

MANDAAT EN VERANTWOORDELIKHEDE

Die komitee is gestig ooreenkomstig die voorskrifte van Regulasie 43 van die Maatskappywet, Wet No. 71 van 2008, en voer sy pligte en verantwoordelikhede daarvolgens uit. Daarbenewens het die komitee ook verantwoordelikhede ten opsigte van korporatiewe beheer soos deur die Direksie gedelegeer aan die komitee.

Ten opsigte van sy mandaat, moet die komitee die maatskappy se aktiwiteite monitor met inagneming van relevante wetgewing, ander wetlike vereistes en/of toepaslike kodes van beste praktyk met betrekking tot aangeleenthede wat verband hou met:

- Sosiale en ekonomiese ontwikkeling en bemagtiging, insluitende die Wet op Gelyke Indiensneming en die Wet op Swart Ekonomiese Bemagtiging.
- Goeie korporatiewe burgerskap, insluitende die maatskappy se:
  (a) Bevordering van gelykheid, voorkoming van onbillike diskriminasie en uitskakeling/vermindering van korrupsie.
  (b) Bydrae tot ontwikkeling van die gemeenskappe waarin die maatskappy sy bedrywighede beoefen of sy produkte of dienste bemark.
  (c) Rekord van borgskappe, donasies en welsynsbydraes.
- Die omgewing, gesondheid en openbare veiligheid, insluitende die impak van die maatskappy se bedrywighede en die impak van sy produkte of dienste.
- Verhoudinge met verbruikers, insluitende die maatskappy se bemarking, openbare betrekkinge en nakoming van Verbruikerswetgewing.
- Arbeid en werkverrigting, insluitende:
  (a) Die maatskappy se posisie ten opsigte van die International Labour Organisation Protocol oor goeie werk en werkomstandighede.
  (b) Die maatskappy se verhoudinge binne die werkplek en sy bydrae tot die opvoedkundige ontwikkeling van sy werknemers.

VERSLAG

Die komitee, tesame met die Direksie en ander komitees, het alle pligte en verantwoordelikhede, soos hierbo uiteengesit, uitgevoer. Die volgende aspekte is gemonitor:

Sosiale en ekonomiese ontwikkeling

Sosio-ekonomiese ontwikkeling
VKB, NTK en GFC lewer 'n daadwerklike bydrae tot die verbetering van die lewensgehalte van die gemeenskappe waarin hulle bedrywighede beoefen word, deur vaardigheids-, besigheids- en sportontwikkelingsprogramme. Een aspek hiervan is die bedryf van verskeie suksesvolle projekte ter ondersteuning van opkomende produsente. VKB is ook betrokke by die regering se herkapitaliserings- en ontwikkelingsprojekte. Gedurende die afgelope jaar het VKB talle opkomende produsente ondersteun met die verbouing van onder meer somergewasse. VKB bied aan hierdie produsente deurlopende advies, finansiële ondersteuning en mentorskap met die doel om van hulle volwaardige kommersiële produsente te maak. Beide die provinsiale en nasionale regering asook verskeie ander ontwikkelingsdeelgenote ondersteun VKB se pogings in hierdie verband. Opkomende produsente is ook in samewerking met die regering met groot sukses by die braaikuikenprojek betrek.

Borgskappe, donasies en welsynsbydraes
Die besigheid beskik oor 'n Korporatiewe Maatskaplike Investeringsbeleid waarvolgens begroot word vir projekte wat 'n daadwerklike, positiewe impak op die gemeenskappe in sy bedieningsgebied het. Gedurende die oorsigjaar het die besigheid meer as R310 000 aan vaardigheidsontwikkeling, maatskaplike bystandsprogramme en sportontwikkeling spandeer.

VKB het voorts gedurende die oorsigjaar R602 000 in borgskappe vir skole belê. VKB is ook die naamborg van verskeie rugbyweke in die Oos-Vrystaat asook 'n krieketweek en 'n munisipale sokkerliga.

Skoue en feeste, wat deel uitmaak van die karakter en tradisie van verskeie dorpe in ons bedieningsgebied, bied ook aan VKB die geleentheid om deur borgskappe substansie aan hierdie skoue en feeste te gee en te verseker dat dit vir die gemeenskappe behoue bly. Die feeste dien ook as 'n forum om ons gebied vir moontlike toekomstige beleggers te bemark. VKB se betrokkenheid voeg op hierdie wyse waarde toe vir die mense van die streek. Die maatskappy het gedurende die oorsigjaar R95 000 in borgskappe van

Sosiale- en Etiekkomitee-verslag (vervolg)

Sosiale- en Etiekkomitee-verslag (vervolg)

skoue en feeste belê. VKB is ook aktief betrokke by Vrystaat Landbou. Gedurende die oorsigjaar is R250 000 vir hulle Veiligheidsfonds bewillig en is ondersteuning aan Vrystaat Landbou se jaarlikse Kongres en Jongboer van die Jaarkongres verleen. VKB ondersteun ook 'n verskeidenheid ander instansies in die landboubedryf deur kongresse te borg (R197 000 vir die oorsigjaar).

Wyksdirekteure van VKB is ook aktief in hul onderskeie streke betrokke om behoeftige en verdienstelike instansies te ondersteun. Dit behels borgskappe van verskeie sportverenigings en -klubs, ouetehuise, skole asook verskeie welsynsorganisasies, soos onder meer Kansa- en OVV-projekte. Die totale investering tydens die oorsigjaar was ongeveer R170 000. Ondersteuning aan boereverenigings het nagenoeg R52 000 beloop.

In die Limpopo-gebied is 'n totale bedrag van R722 000 gedurende die oorsigjaar bewillig vir borgskappe, donasies en welsynsbydraes.

GFC het gedurende die oorsigjaar borgskappe en donasies van ongeveer R51 300 gegee in die vorm van afslag of produkte.

Wet op Gelyke Indiensneming

Die besighede rapporteer jaarliks aan die Departement van Arbeid in hierdie verband. 'n Plan met doelwitte word jaarliks opgestel en deur die Direksie goedgekeur, waarna dit by die Departement van Arbeid ingedien word.

Gedurende die afgelope jaar is die gestelde doelwitte bereik en dienooreenkomstig vordering gemaak. VKB, NTK en GFC voldoen aan die wetgewing en wend daadwerklike pogings aan om ook in die toekoms vordering in hierdie verband te maak.

Wet op Swart Ekonomiese Bemagtiging

VKB is gedurende die oorsigjaar as 'n vlak 8-bydraer geklassifiseer. Voortdurende en volgehoue pogings word aangewend om op hierdie gebied vordering te maak. Vanweë die maatskappy se investering in vaardigheidsontwikkeling en sosio-ekonomiese ontwikkeling, het die maatskappy reeds gedurende die oorsigjaar die maksimum punte op hierdie pilare verdien.

Die doelwit vir 2015/2016 is om as 'n vlak 6-bydraer geklassifiseer te word. Die vereiste aksieplanne ten opsigte van die verskillende pilare word hiervoor in plek gestel.

Goeie korporatiewe burgerskap

Etiese Gedragskode

Die Groep beskik oor 'n Etiese Gedragskode wat deurgaans aan personeel gekommunikeer word. Hierdie kode onderskryf die beginsels waarvolgens die Groep sy besigheid bedryf. Die maatskappy streef daarna om gesonde verhoudinge met alle belanghebbendes te handhaaf. Die Direksie is voorts tevrede dat voldoende en toepaslike oorweging deurgaans binne die besigheid aan die erkenning van menseregte, billike arbeidspraktyke, die omgewing en die bekamping van korrupsie gegee word.

Laasgenoemde word voldoende en op 'n toepaslike wyse binne die besigheid aangespreek deur:

- Eksterne kommunikasie (byvoorbeeld die Jaarverslag) om deursigtigheid van die besigheid se aktiwiteite te bevorder
- Voldoende interne beheermaatreëls
- Toepaslike rekeningkundige praktyke
- Onafhanklike eksterne oudit
- Rapporteringsbeleid (*Whistle Blowing*)

Beleide

Die komitee het onder meer die toepassing van die volgende beleide binne die besigheid gemonitor:

- Rapporteringsbeleid
- Aankoop- en Tenderbeleid
- Omgewingsbeleid
- Beroepsgesondheids en -Veiligheidsbeleid
- Korporatiewe Maatskaplike Investeringsbeleid

Aankope

Die maatskappy volg 'n Aankoop- en Tenderbeleid wat eerlike, deursigtige en prysmededingende aankoopprosesse voorskryf, met spesifieke maatreëls vir die voorkoming van korrupsie en bedrog.

DIE OMGEWING, GESONDHEID EN OPENBARE VEILIGHEID, INSLUITENDE DIE IMPAK VAN DIE MAATSKAPPY SE BEDRYWIGHEDE EN DIE IMPAK VAN SY PRODUKTE OF DIENSTE

Die maatskappy beskik oor 'n Omgewingsbeleid waarvolgens die VKB-Groep tot die beskerming van die omgewing en die vermindering van die impak van die VKB-groep se aktiwiteite op die omgewing verbind is. Dit sluit onder meer energiedoeltreffendheid, afvalbeheer, herwinning en die effektiewe aanwending van hulpbronne in. Voorts voldoen die besigheid aan die Wet op Beroepsgesondheid en -veiligheid en die nodige beleide en kodes word in hierdie verband nagekom.

ARBEID EN WERKVERRIGTINGE (*LABOUR AND EMPLOYMENT*)

Die maatskappy handhaaf die protokol van die *International Labour Organisation* rakende goeie werk en werkomstandighede, wat die volgende beginsels voorstaan:

- Vryheid van assosiasie en erkenning van die reg tot kollektiewe bedinging

- Vermyding van alle vorme van gedwonge arbeid
- Verbod op kinderarbeid
- Vermyding van alle vorme van diskriminasie

Voorts streef die besigheid daarna om gesonde verhoudinge binne die werksplek te bevorder. Die VKB-Groep investeer in die opvoedkundige ontwikkeling van sy werkmag en het gedurende die oorsigjaar R2,4 miljoen spandeer aan die opleiding van personeel (767 werknemers het formele opleiding ontvang). Die maatskappy het ook 'n gevestigde projek waar leerlingskappe aangebied word. Lede van die gemeenskap wat hierdie programme suksesvol voltooi, word daarna permanent in diens geneem.

GFC bied beide interne sowel as eksterne opleiding aan personeel en verskaffers. Ongeveer R155 000 is aan opleiding spandeer, wat deur derde partye aangebied is en sluit die volgende in: Vurkhyserdrywers, brandbestryding, PME's (Poultry Meat Examiners), PMI's (Poultry Meat Inspectors), voedselveiligheid, Verbruikersbeskermingswet sowel as beroepsgesondheid en -veiligheid. GFC belê ook in tersiêre opleiding wat hoofsaaklik gerig is op bemarking, algemene bestuur, kommersiële reg en finansies. Interne opleiding vind deurlopend plaas en word ook na produsente uitgebrei in die vorm van advies en bystand deur die operasionele bestuurder, die tegniese adviseur, die veearts en van tyd tot tyd ervare derde partye.

DJ Kriek
Voorsitter: Sosiale- en Etiekkomitee

Die Groep streef daarna om gesonde verhoudinge binne die werksplek te bevorder.

VKB Landbou (Edms.) Bpk. en Filiale

Verkorte finansiële state vir die jaar geëindig 31 Maart 2015

Die verslae en state soos vervat in hierdie afdeling verteenwoordig die finansiële state wat aan die aandeelhouers voorgelê is.

INHOUDSOPGAWE

31 Oudit- en Risikokomitee-verslag

32 Direkteursverantwoordelikhede en -goedkeuring

33 Verklaring van verantwoordelikheid deur die Groepsekretaris

34 Onafhanklike Ouditeursverslag

35 Direkteure se verslag

36 Gekonsolideerde staat van finansiële posisie

37 Gekonsolideerde staat van omvattende inkomste

38 Gekonsolideerde staat van verandering in ekwiteit

40 Gekonsolideerde staat van kontantvloei

42 Rekeningkundige beleid

43 Aantekeninge tot die verkorte gekonsolideerde finansiële state

Uitgereik
25 Junie 2015

Hierdie verkorte finansiële state is geouditeer in ooreenstemming met die toepaslike vereistes van die Maatskappywet van Suid-Afrika, No. 71 van 2008.

Hierdie verkorte finansiële state is intern voorberei deur:
Morné Julyan
Finansiële Bestuurder

Volledige finansiële state is beskikbaar op aanvraag by die Groepsekretaris.

Oudit- en Risikokomitee-verslag

Oudit- en Risikokomitee-verslag

Hierdie verslag inkorporeer die statutêre verantwoordelikhede van ouditkomitees, soos vervat in Artikel 94 van die maatskappywet, Wet No. 71 van 2008. Hierdie komitee het as die Oudit- en Risikokomitee opgetree vir VKB Landbou (Edms.) Bpk., NTK Landbou (Edms.) Bpk., Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk., Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk., Free State Oil (Edms.) Bpk. en Grain Field Chickens (Edms.) Bpk.

SAMESTELLING

Die komitee bestaan uit ten minste drie direkteure wat tydens die Algemene Jaarvergadering deur die aandeelhouers op aanbeveling van die Raad van Direkteure aangestel word. Die Raad van Direkteure kan ook van tyd tot tyd kundiges tot die komitee koöpteer of as lede van die komitee aanstel.

Gedurende die oorsigtydperk het die komitee bestaan uit vier nie-uitvoerende direkteure (CF Fick – Voorsitter, JCP Bekker, ID Dreyer en LJ Eksteen), sowel as 'n onafhanklike kundige, prof. Ben Marx. Die Voorsitter van die Direksie, Besturende Direkteur, Finansiële Direkteur, Bestuurder: Interne Oudit, verteenwoordigers van die eksterne ouditeure en Interne Oudit, sowel as senior bestuurslede, woon die vergaderings by. Die komitee het drie keer gedurende die oorsigtydperk vergader, waartydens die begrotings, risikobestuursplan en finansiële jaarstate benewens ander aangeleenthede oorweeg is.

Die interne en eksterne ouditeure het onbeperkte toegang tot die Voorsitter van die komitee en lewer deurlopend verslag aan die Bestuur. Die Voorsitter en die eksterne ouditeure woon die Algemene Jaarvergadering by om enige vrae oor die besigheid se finansiële sake en jaarstate te beantwoord.

MANDAAT EN VERANTWOORDELIKHEDE

Ten opsigte van sy mandaat het die komitee die volgende pligte en verantwoordelikhede:

1. Om te verseker dat die onderneming se finansiële beplanning, bestuur en rapportering korrek en effektief is en in ooreenstemming is met toepaslike rekeningkundige beleide en internasionale finansiële verslagdoeningstandaarde.
2. Die finansiële state, die rekeningkundige praktyke, beleide en prosedures, asook die effektiwiteit van interne finansiële kontroles te oorweeg en te hersien.
3. Aanbevelings oor die aanstelling van eksterne ouditeure te maak en hulle fooie te bepaal.
4. Die onafhanklikheid en effektiwiteit van die eksterne ouditeure te oorweeg, enige nie-ouditwerk deur sodanige ouditeure te oorweeg en te bepaal of die lewering van sodanige dienste hul onafhanklikheid wesenlik sal beïnvloed.
5. Die jaarlikse ouditplan en ouditbegroting te aanvaar.
6. Die effektiwiteit van bestuursinligting, die jaarlikse oudit, die interne ouditprogram en interne kontrolestelsel te beoordeel.
7. Te verseker dat die rolle van interne en eksterne oudit op gepaste wyse gedefinieer en geskei is.
8. Nakoming van toepaslike wetgewing en regulatoriese aspekte te monitor.
9. Evaluering van die geïntegreerde verslae en IT-beheerraamwerk.
10. Behoorlike openbaarmaking, kommunikasie met belanghebbendes en rapportering te verseker.
11. Die Direksie behulpsaam te wees om te verseker dat die onderneming 'n effektiewe beleid en plan vir risikobestuur implementeer ten einde te help om sy strategiese doelstellings te bereik en ook te verseker dat die openbaarmaking rondom risiko's volledig, tydig en relevant is.
12. Om deurgaans die solvabiliteit en likiditeit van die maatskappy en die Groep, met inagneming van alle redelik voorsienbare finansiële omstandighede, te oorweeg.

VERSLAG

Die komitee het alle pligte, soos hierbo uiteengesit, uitgevoer. Die komitee is verder tevrede dat die 2015-oudit wat deur die eksterne ouditeure uitgevoer is, onafhanklik was en stem saam met die ouditverslag wat uitgereik is.

Voorts het die komitee die geïntegreerde verslag oorweeg en is tevrede dat:

1. Al die faktore en risiko's, wat moontlik 'n impak kan hê op die integriteit van die jaarverslag, in ag geneem is.
2. Die finansiële state die posisie van die besigheid en die Groep korrek weergee.
3. Die finansiële funksie sowel as die interne finansiële en ander kontroles voldoende is en effektief funksioneer.
4. Die volhoubaarheidsaangeleenthede wat in hierdie verslag geopenbaar is, betroubaar is en nie in konflik met finansiële inligting is nie.
5. Die rapportering van risikobestuur, soos ingesluit in hierdie verslag, tydig, volledig en relevant is.

CF Fick
Voorsitter: Oudit- en Risikokomitee

Direkteursverantwoordelikhede en -goedkeuring

Die Maatskappywet van Suid Afrika, Wet No. 71 van 2008, bepaal dat die direkteure omvattende rekeningkundige rekords moet handhaaf en verantwoordelik is vir die inhoud en integriteit van die verkorte finansiële state en verwante finansiële inligting wat by die verslag ingesluit word. Dit is hul verantwoordelikheid om te verseker dat die verkorte finansiële state ter voldoening aan die “International Financial Reporting Standards” ‘n redelike weergawe is van die Groep se sake aan die einde van die finansiële jaar en die resultate van sy bedrywighede vir die tydperk wat op daardie tydstip geëindig het. Die eksterne ouditeure is aangestel om ’n onafhanklike mening oor die verkorte finansiële state uit te spreek.

Die verkorte finansiële state is ooreenkomstig die “International Financial Reporting Standards” opgestel en is gegrond op toepaslike rekeningkundige beleid wat konsekwent toegepas is en deur redelike en verstandige oordeel en ramings ondersteun is.

Die direkteure erken dat hulle uiteindelik verantwoordelik is vir die stelsels van interne finansiële beheer wat die Groep ingestel het en plaas aansienlike klem op die belang van handhawing van streng beheer. Sodat die direkteure die verantwoordelikhede kan nakom, stel die Direksie standaarde vir interne beheer wat daarop gerig is om die risiko van foute of verlies op ’n kostedoeltreffende wyse te verklein. Die standaarde sluit in die behoorlike delegasie van verantwoordelikhede binne ’n duidelik omskrewe raamwerk, effektiewe rekeningkundige prosedures en toereikende skeiding van pligte om ’n aanvaarbare risikovlak te verseker. Die beheermaatreëls word deur die hele Groep gemonitor en alle werknemers moet die hoogste etiese standaarde handhaaf om te verseker dat die Groep se besigheid gedoen word op ’n wyse wat onder alle redelike omstandighede bo verdenking is. Die Groep se risikobestuur is gerig op die identifisering, evaluering, bestuur en monitering van alle bekende risiko’s in die Groep. Hoewel die bedryfsrisiko nie heeltemal uitgeskakel kan word nie, probeer die Groep dit tot ‘n minimum beperk deur te verseker dat die toepaslike infrastruktuur, beheer en ander stelsels en etiese gedrag volgens voorafbepaalde prosedures en beperkings toegepas word.

Die direkteure is op grond van inligting en verduidelikings wat Bestuur verskaf, van mening dat die interne beheerstelsels redelike sekerheid bied dat daar vir die opstel van die verkorte finansiële state op die finansiële rekords gesteun kan word. Enige interne stelsels vir finansiële beheer kan egter slegs redelike, en nie absolute versekering teen enige beduidende wanverklaring of verlies bied nie.

Die direkteure het die Groep se kontantvloeivoorspelling vir die jaar tot 31 Maart 2016 nagesien en is in die lig van die nasiening en die huidige finansiële posisie oortuig dat die Groep toereikende middele het, of toegang tot toereikende middele het, om sy bedrywighede in die voorsienbare toekoms voort te sit. Hoewel die Direksie primêr verantwoordelik is vir die finansiële sake van die Groep, word hulle deur die Groep se onafhanklike ouditeure ondersteun.

Die onafhanklike ouditeure is verantwoordelik vir die onafhanklike oudit van die Groep se verkorte finansiële state en om daaroor verslag te doen. ‘n Onafhanklike oudit is uitgevoer op hierdie verkorte finansiële state deur die Groep se onafhanklike ouditeure en hul verslag word op bladsy 34 aangebied.

Die verkorte finansiële state wat op bladsye 36 tot 66 uiteengesit word en op die lopendesaakgrondslag opgestel is, is op 25 Junie 2015 deur die Direksie goedgekeur en namens hulle onderteken deur:

PG Carshagen
Voorsitter

CF Fick
Ondervoorsitter

Verklaring van verantwoordelikheid deur die Groepsekretaris

Ingevolge van Artikel 88(2)(e) van die Maatskappywet, Wet No. 71 van 2008, word gesertifiseer dat die maatskappy die voorgeskrewe opgawes en kennisgewings ingevolge die wet ingedien het, en dat sodanige opgawes en kennisgewings blyk juis, korrek en op datum te wees.

Adv. SC Erasmus (mev.)
Groepsekretaris

Onafhanklike Ouditeursverslag

AAN DIE AANDEELHOUERS VAN VKB LANDBOU (EDMS.) BPK. EN FILIALE

Die meegaande opsommende finansiële state, wat bestaan uit die gekonsolideerde sowel as individuele verkorte staat van finansiële posisie soos op 31 Maart 2015, die gekonsolideerde sowel as individuele verkorte state van omvattende inkomste, veranderings in ekwiteit en kontantvloei vir die jaar wat op daardie datum geëindig het, 'n opsomming van beduidende rekeningkundige beleid, ander verduidelikende aantekeninge is opgestel vanaf inligting verkry vanuit die geouditeerde groep en maatskappy finansiële state van VKB Landbou (Edms.) Bpk. vir die jaar geëindig 31 Maart 2015. In ons verslag gedateer 25 Junie 2015 het ons 'n ongekwalifiseerde mening uitgespreek ten opsigte van daardie finansiële state.

Die verkorte finansiële state bevat nie al die vereiste openbaarmaking in terme van die Suid Afrikaanse Standpunte van Algemeen aanvaarde Rekeningkundige Praktyk en die Maatskappywet nie. Die lees van die verkorte finansiële state is dus nie dieselfde as om die geouditeerde finansiële state van VKB Landbou (Edms.) Bpk. te lees nie.

BESTUUR SE VERANTWOORDELIKHEID VIR DIE FINANSIËLE STATE

Bestuur is verantwoordelik vir die opstel van hierdie verkorte finansiële state gebaseer op die geouditeerde finansiële jaarstate, soos toegelaat in die Maatskappywet van Suid-Afrika.

OUDITEURE SE VERANTWOORDELIKHEID

Dit is ons verantwoordelikheid om 'n mening uit te spreek oor die verkorte finansiële state op grond van prosedures uitgevoer in terme van Internasionale Standaarde vir Oudit, spesifiek ISA 810 "Engagements to report on Summary Financial Statements".

MENING

Na ons mening is hierdie verkorte finansiële state in alle beduidende opsigte 'n redelike opsomming van die geouditeerde Groep en maatskappy finansiële state van VKB Landbou (Edms.) Bpk.

ANDER VERSLAE HIERBY INGESLUIT

As deel van ons oudit van die finansiële jaarstate vir die jaar geëindig 31 Maart 2015 het ons die ander statutêre verslae sowel as addisionele inligting in hierdie Jaarverslag ingesluit deurgelees om te bepaal of daar wesenlike teenstrydighede tussen hierdie verslae en die geouditeerde finansiële state is. Hierdie verslae is die verantwoordelikheid van die verskeie opstellers daarvan. Gebaseer op ons deurlees van hierdie verslae en addisionele inligting het ons nie enige wesenlike teenstrydighede met die geouditeerde finansiële state geïdentifiseer nie. Ons het hierdie verslae en inligting nie geoudit nie en spreek dienooreenkomstig nie 'n opinie daaroor uit nie.

EE Bakker GR(SA)
Direkteur
Geoktrooieerde Rekenmeesters (SA)
Geregistreerde Ouditeure

25 Junie 2015

President Boshoffstraat 3
Bethlehem
9700

Direkteure se verslag

Direkteure se verslag

Dit is vir die direkteure 'n plesier om hul verslag oor die jaarlikse verkorte finansiële state van die maatskappy en die Groep vir die jaar geëindig 31 Maart 2015 in te dien.

OORSIG VAN FINANSIËLE RESULTATE EN AKTIWITEITE

Die gekonsolideerde verkorte finansiële state is voorberei in ooreenstemming met die rekeningkundige beleid soos uiteengesit in nota 1 in die finansiële state en die vereistes van die Maatskappywet van Suid-Afrika, Wet No. 71 van 2008. Die rekeningkundige beleid was konsekwent toegepas vergeleke met die vorige jaar.

Volledige besonderhede van die finansiële posisie, resultate van bedrywighede en kontantvloei van die Groep word uiteengesit in hierdie gekonsolideerde verkorte finansiële state.

AANDELEKAPITAAL

Verwys na aantekening 15 van die gekonsolideerde verkorte finansiële state vir besonderhede van die beweging in gemagtigde en uitgereikte aandelekapitaal.

DIVIDEND

'n Voorkeurdividend van R20 miljoen (2014: R10 miljoen) is verklaar en betaal uit opgelope reserwes gedurende die oorsigjaar.

DIREKTORAAT

Die direkteure in amp op die datum van hierdie verslag is soos volg:

GEBEURE NA DIE VERSLAGDOENINGSTYDPERK

Die Groep het na jaareinde 'n ooreenkoms met Kromdraai Best Milling Group onderteken, waarvolgens VKB-Groep 'n 59,5%-belang in Kromdraai bekom.

OUDITEURE

Enslins Bethlehem Ingelyf het voortgegaan in amp as ouditeure vir die maatskappy en sy filiale vir 2015.

By die Algemene Jaarvergadering sal die aandeelhouers versoek word om Enslins Bethlehem Ingelyf aan te stel as onafhanklike eksterne ouditeure van die maatskappy en om Mnr. PJ Steyn GR(SA) te bevestig as die aangewese toonaangewende ouditvennoot vir die 2016 finansiële jaar.

SOLVABILITEIT EN LIKIDITEIT

Die direkteure het die nodige likiditeit- en solvensietoetse gedoen wat deur die Maatskappywet, No. 71 van 2008 vereis word.

SEKRETARIS

Die Maatskappysekretaris is adv. SC Erasmus.

Posadres	**Besigheidsadres**
Posbus 100	Pres CR Swartstraat 31
Reitz	Reitz
9810	9810

NIE-UITVOEREND	WYK	VERANDERINGE
PG Carshagen (Voorsitter)	Wyk 1: Reitz	
CF Fick (Ondervoorsitter)	Wyk 1: Reitz	
PJF de Villiers	Wyk 2: Bethlehem, Daniëlsrus, Kestell en Phuthaditjhaba/Qwaqwa	
ID Dreyer	Wyk 3: Vrede, Memel, Ascent, Woudzicht en Morgenzon	
GF Bester	Wyk 4: Petrus Steyn, Heilbron, Senekal, Hennenman en Lindley	12/09/2014 aangestel
G Steyn	Wyk 5: Warden, Harrismith en Verkykerskop	
DJ Kriek	Wyk 6: Frankfort en Tweeling	
MC de Klerk	Wyk 7: Jim Fouché, Oranjeville en Windfield	
JBS du Plessis	Wyk 8: Cornelia en Villiers	12/09/2014 uitgetree
PJ Cronje	Wyk 8: Cornelia en Villiers	12/09/2014 aangestel
PJ Jacobs	Wyk 15: Limpopo	
JH du Preez	Wyk 15: Limpopo	
LJ Eksteen	Wyk 15: Limpopo	
J van der Goot	Wyk 15: Limpopo	12/09/2014 aangestel
JCP Bekker	Onafhanklik	
UITVOEREND	**AMP**	
JF Janse van Rensburg	Besturende Direkteur: VKB Groep	
MJ Mittermaier	Finansiële Direkteur: VKB Groep	
ML Maine	Direkteur: Transformasie	

Gekonsolideerde staat van finansiële posisie

Gekonsolideerde staat van finansiële posisie

soos op 31 Maart 2015

	AANTEKENING(E)	GROEP 2015 R'000	GROEP 2014 R'000	MAATSKAPPY 2015 R'000	MAATSKAPPY 2014 R'000
BATES					
Niebedryfsbates					
Eiendom, aanleg en toerusting	2	**758,066**	589,030	**246,364**	197,277
Klandisiewaarde	3	**61,165**	24,724	**-**	-
Ontasbare bates	4	**2,926**	1,726	**2,926**	1,726
Beleggings in filiale	5	**-**	-	**124,689**	84,018
Belegging in gesamentlik beheerde ondernemings	6	**22,591**	17,934	**22,591**	17,934
Belegging in geassosieerdes	7	**2,560**	8,372	**2,560**	8,372
Ander finansiële bates	8	**13,052**	29,145	**525,382**	441,618
Uitgestelde belasting	9	**170,411**	147,378	**36,251**	21,710
Handels- en ander debiteure	10	**81,495**	73,909	**81,495**	73,909
		1,112,266	892,218	**1,042,258**	846,564
Bedryfsbates					
Voorraad	13	**808,702**	609,937	**437,670**	364,201
Ander finansiële bates	8	**1,578**	12,759	**38,503**	125,785
Inkomstebelasting		**10,228**	2,292	**10,129**	1,475
Aftreefondssurplus	11	**-**	4,265	**-**	4,265
Handels- en ander debiteure	10	**2,192,090**	1,835,474	**1,720,756**	1,549,271
Kontant en kontantekwivalente	14	**56,281**	88,242	**24,017**	36,222
		3,068,879	2,231,075	**2,231,075**	2,081,219
Totale bates		**4,181,145**	3,273,333	**3,273,333**	2,927,783
EKWITEIT EN AANSPREEKLIKHEDE					
Ekwiteit					
Ekwiteit toeskryfbaar aan ekwiteitshouers van houermaatskappy					
Aandelekapitaal	15	**1,381,668**	1,213,491	**1,381,668**	1,213,491
Nieverdeelbare reserwes		**16,680**	23	**-**	23
Opgelope inkomste		**211,791**	181,860	**97,381**	103,433
		1,610,139	1,395,374	**1,479,049**	1,316,947
Niebeherende belang		**(10,010)**	(13,623)	**-**	-
		1,600,129	1,381,751	**1,479,049**	1,316,947
LASTE					
Niebedryfslaste					
Lenings vanaf buite-aandeelhouers	16	**33,480**	33,480	**-**	-
Ander finansiële aanspreeklikhede	17	**154,784**	126,628	**67,578**	55,455
Bruikhuurverpligtinge	18	**17,590**	7,990	**-**	-
Na-aftredeverpligtinge	19	**96,911**	78,416	**79,138**	62,423
Uitgestelde belasting	9	**90,286**	66,061	**19,128**	13,699
		393,051	312,575	**165,844**	131,577
Bedryfslaste					
Ander finansiële aanspreeklikhede	17	**351,545**	354,527	**316,154**	329,353
Inkomstebelasting betaalbaar		**2,788**	2,066	**-**	-
Bruikhuurverpligtinge	18	**7,866**	4,402	**-**	-
Handels- en ander krediteure	20	**581,120**	394,752	**242,923**	183,478
Kontant en kontantekwivalente	14	**1,244,646**	995,114	**1,069,363**	966,428
		2,187,965	1,750,861	**1,628,440**	1,479,259
Totale laste		**2,581,016**	2,063,436	**1,794,284**	1,610,836
Totale ekwiteit en aanspreeklikhede		**4,181,145**	3,445,187	**3,273,333**	2,927,783

Gekonsolideerde staat van omvattende inkomste

Gekonsolideerde staat van omvattende inkomste

vir die jaar geëindig 31 Maart 2015

		GROEP		MAATSKAPPY	
		2015	2014	**2015**	2014
	AANTEKENING(E)	**R'000**	R'000	**R'000**	R'000
Omset	21	**9,788,610**	8,794,611	**6,301,827**	5,561,765
Koste van verkope	22	**(8,953,459)**	(8,175,405)	**(5,908,031)**	(5,226,017)
Bruto wins		**835,151**	619,206	**393,796**	335,748
Aansporingskorting		**227,500**	210,000	**200,000**	185,000
Bruto wins voor aansporingskorting		**1,062,651**	829,206	**593,796**	520,748
Ander inkomste		**129,670**	137,682	**70,370**	58,878
Bedryfskoste		**(802,820)**	(641,214)	**(400,952)**	(329,598)
Bedryfswins	23	**389,501**	325,674	**263,214**	250,028
Beleggingsinkomste	24	**6,182**	10,009	**33,205**	21,754
Inkomste uit ekwiteitsverantwoorde beleggings		**6,655**	4,766	**6,655**	4,766
Finansieringskoste	25	**(102,262)**	(61,119)	**(85,043)**	(52,790)
Wins voor aansporingskorting		**300,076**	279,330	**218,031**	223,758
Aansporingskorting		**(227,500)**	(210,000)	**(200,000)**	(185,000)
Wins voor belasting		**72,576**	69,330	**18,031**	38,758
Belasting	26	**(9,519)**	61,775	**3,638**	(8,931)
Wins vir die jaar		**63,057**	131,105	**21,669**	29,827
Ander omvattende inkomste:					
Items wat na wins en verlies herklassifiseer sal word					
Billikewaarde-aanpassing van finansiële bates beskikbaar-vir-verkoop		**-**	27	**-**	27
Verskansingsreserwe		**16,680**	-	**-**	-
Inkomstebelastingeffek op billikewaarde-aanpassings		**-**	(4)	**-**	(4)
Totale items wat na wins of verlies herklassifiseer sal word		**16,680**	23	**-**	23
Totale omvattende inkomste vir die jaar		**79,737**	131,128	**21,669**	29,850
Totale omvattende inkomste toeskryfbaar aan					
Eienaars van die houermaatskappy		**75,941**	138,756	**21,669**	29,850
Niebeherende belang		**3,796**	(7,628)	**-**	-
		79,737	131,128	**21,669**	29,850
Wins toeskryfbaar aan					
Eienaars van die houermaatskappy		**59,261**	138,733	**21,669**	29,827
Niebeherende belang		**3,796**	(7,628)	**-**	-
		63,057	131,105	**21,669**	29,827

Gekonsolideerde staat van verandering in ekwiteit

vir die jaar geëindig 31 Maart 2015

GROEP	Aandele-kapitaal R'000	Skans-reserwe R'000	Reserwe vir billike-waarde aanpassing van bates beskikbaar-vir-verkoop R'000	Totale reserwes R'000	Opgelope inkomste R'000	Totaal toeskryf-baar aan ekwiteits-houers van die Groep/maatskappy R'000	Nie be-herende belang R'000	Totale ekwiteit R'000
Saldo op 1 April 2013	**954,199**	**-**	**-**	**-**	**52,374**	**1,006,573**	**(9,145)**	**997,428**
Wins vir die jaar	-	-	-	-	138,733	138,733	(7,628)	131,105
Ander omvattende inkomste	-	-	23	23	-	23	-	23
Totale omvattende inkomste vir die jaar	**-**	**-**	**23**	**23**	**138,733**	**138,756**	**(7,628)**	**131,128**
Besigheidsamevoegings	-	-	-	-	753	753	3,150	3,903
Gewone aandele uitgereik	6,125	-	-	-	-	6,125	-	6,125
Gewone aandele afgelos	(315)	-	-	-	-	(315)	-	(315)
Voorkeuraandele uitgereik	281,334	-	-	-	-	281,334	-	281,334
Voorkeuraandele afgelos	(28,265)	-	-	-	-	(28,265)	-	(28,265)
Dividende	-	-	-	-	(10,000)	(10,000)	-	(10,000)
Klas 4-skuldbriewe uitgereik	668	-	-	-	-	668	-	668
Klas 4-skuldbriewe afgelos	(255)	-	-	-	-	(255)	-	(255)
Totale bydraes deur en verdelings aan eienaars van die maatskappy direk in ekwiteit erken	**259,292**	**-**	**-**	**-**	**(9,247)**	**250,045**	**3,150**	**253,195**
Saldo op 1 April 2014	**1,213,491**	**-**	**23**	**23**	**181,860**	**1,395,374**	**(13,623)**	**1,381,751**
Wins vir die jaar	-	-	-	-	59,261	59,261	3,796	63,057
Ander omvattende inkomste	-	16,680	(23)	16,657	-	16,657	-	16,657
Totale omvattende inkomste vir die jaar	**-**	**16,680**	**(23)**	**16,657**	**59,261**	**75,918**	**3,796**	**79,714**
Vorige jaar aanpassings	-	-	-	-	(7,721)	(7,721)	(183)	(7,904)
Verkryging deur besigheidsamevoeging	-	-	-	-	(1,609)	(1,609)	-	(1,609)
Gewone aandele uitgereik	1,775	-	-	-	-	1,775	-	1,775
Gewone aandele afgelos	(1,180)	-	-	-	-	(1,180)	-	(1,180)
Voorkeuraandele uitgereik	190,984	-	-	-	-	190,984	-	190,984
Voorkeuraandele afgelos	(25,866)	-	-	-	-	(25,866)	-	(25,866)
Dividende	-	-	-	-	(20,000)	(20,000)	-	(20,000)
Klas 4-skuldbriewe uitgereik	2,492	-	-	-	-	2,492	-	2,492
Klas 4-skuldbriewe afgelos	(28)	-	-	-	-	(28)	-	(28)
Totale bydraes deur en verdelings aan eienaars van die maatskappy direk in ekwiteit erken	**168,177**	**-**	**-**	**-**	**(29,330)**	**138,847**	**(183)**	**138,664**
Saldo op 31 Maart 2015	**1,381,668**	**16,680**	**-**	**16,680**	**211,791**	**1,610,139**	**(10,010)**	**1,600,129**
AANTEKENING(E)	15							

MAATSKAPPY	Aandele-kapitaal R'000	Skans-reserwe R'000	Reserwe vir billike-waarde aanpassing van bates beskikbaar-vir-verkoop R'000	Totale reserwes R'000	Opgelope inkomste R'000	Totaal toeskryf-baar aan ekwiteits-houers van die Groep/ maatskappy R'000	Niebe-herende belang R'000	Totale ekwiteit R'000
Saldo op 1 April 2013	**954,199**	**-**	**-**	**-**	**83,606**	**1,037,805**	**-**	**1,037,805**
Wins vir die jaar	-	-	-	-	29,827	29,827	-	29,827
Ander omvattende inkomste	-	-	23	23	-	23	-	23
Totale omvattende inkomste vir die jaar	**-**	**-**	**23**	**23**	**29,827**	**29,850**	**-**	**29,850**
Gewone aandele uitgereik	6,125	-	-	-	-	6,125	-	6,125
Gewone aandele afgelos	(315)	-	-	-	-	(315)	-	(315)
Voorkeuraandele uitgereik	281,334	-	-	-	-	281,334	-	281,334
Voorkeuraandele afgelos	(28,265)	-	-	-	-	(28,265)	-	(28,265)
Dividende	-	-	-	-	(10,000)	(10,000)	-	(10,000)
Klas 4-skuldbriewe uitgereik	668	-	-	-	-	668	-	668
Klas 4-skuldbriewe afgelos	(255)	-	-	-	-	(255)	-	(255)
Totale bydraes deur en verdelings aan eienaars van die maatskappy direk in ekwiteit erken	**259,292**	**-**	**-**	**-**	**(10,000)**	**249,292**	**-**	**249,292**
Saldo op 1 April 2014	**1,213,491**	**-**	**23**	**23**	**103,433**	**1,316,947**	**-**	**1,316,947**
Wins vir die jaar	-	-	-	-	21,669	21,669	-	21,669
Ander omvattende inkomste	-	-	(23)	(23)	-	(23)	-	(23)
Totale omvattende inkomste vir die jaar	**-**	**-**	**(23)**	**(23)**	**21,669**	**21,646**	**-**	**21,646**
Vorige jaar aanpassings	-	-	-	-	(7,721)	(7,721)	-	(7,721)
Gewone aandele uitgereik	1,775	-	-	-	-	1,775	-	1,775
Gewone aandele afgelos	(1,180)	-	-	-	-	(1,180)	-	(1,180)
Voorkeuraandele uitgereik	190,984	-	-	-	-	190,984	-	190,984
Voorkeuraandele afgelos	(25,866)	-	-	-	-	(25,866)	-	(25,866)
Dividende	-	-	-	-	(20,000)	(20,000)	-	(20,000)
Klas 4-skuldbriewe uitgereik	2,492	-	-	-	-	2,492	-	2,492
Klas 4-skuldbriewe afgelos	(28)	-	-	-	-	(28)	-	(28)
Totale bydraes deur en verdelings aan eienaars van die maatskappy direk in ekwiteit erken	**168,177**	**-**	**-**	**-**	**(27,721)**	**140,456**	**-**	**140,456**
Saldo op 31 Maart 2015	**1,381,668**	**-**	**-**	**-**	**97,381**	**1,479,049**	**-**	**1,479,049**
AANTEKENING(E)	15							

Gekonsolideerde staat van kontantvloei

Gekonsolideerde staat van kontantvloei

vir die jaar geëindig 31 Maart 2015

		GROEP		MAATSKAPPY	
	AANTEKENING(E)	**2015 R'000**	2014 R'000	**2015 R'000**	2014 R'000
KONTANTVLOEI UIT BEDRYFSAKTIWITEITE					
Kontant (aangewend in) gegenereer deur bedrywighede		**78,259**	(276,914)	**108,769**	(88,628)
Rente-inkomste		**5,339**	8,444	**32,432**	20,189
Dividende ontvang		**843**	1,565	**773**	1,565
Finansieringskoste		**(102,262)**	(61,119)	**(85,043)**	(52,790)
Belasting betaal		**(14,000)**	(6,114)	**(14,119)**	(7,454)
NETTO KONTANT UIT BEDRYFSAKTIWITEITE		**(31,821)**	(334,138)	**42,812**	(127,118)
Kontantvloei uit beleggingsaktiwiteite					
Verkryging van eiendom, aanleg en toerusting	2	**(232,919)**	(237,794)	**(70,935)**	(55,996)
Verkoop van eiendom, aanleg en toerusting	2	**7,108**	7,737	**4,142**	4,045
Verkryging van ontasbare bates	4	**(1,200)**	(526)	**(1,200)**	(526)
Beweging in beleggings (insluitende filiale, gesamentlike ondernemings en geassosieerdes)		**(35,288)**	80 775	**(39,516)**	-
Verkoop/(verkryging) van finansiële bates		**27,274**	111,604	**3,518**	(152,536)
NETTO KONTANT UIT BELEGGINGSAKTIWITEITE		**(235,025)**	(38,204)	**(103,991)**	(205,013)
Kontantvloei uit finansieringsaktiwiteite					
Opbrengs op aandele-uitgifte	15	**595**	5,810	**595**	5,810
Opbrengs op skuldbriewe/uitgifte van aflosbare voorkeuraandele	15	**-**	63,615	**-**	93,615
Aflossing van skuldbriewe/aflosbare voorkeur-aandele	15	**(25,894)**	1,480	**(25,894)**	(28,520)
Beweging in ander finansiële aanspreeklikhede		**25,174**	25,824	**(1,076)**	(942)
Opbrengs op aandeelhouerslening		**-**	18,480	**-**	-
Bruikhuurbetaling		**13,064**	12,392	**-**	-
Verhoging in langtermyngedeelte van handelsdebiteure		**(7,586)**	(24,765)	**(7,586)**	(24,765)
Dividende betaal		**(20,000)**	(10,000)	**(20,000)**	(10,000)
Netto kontant uit finansieringsaktiwiteite		**(14,647)**	92,836	**(53,961)**	35,198
Totale kontantbeweging vir die jaar		**(281,493)**	(279,506)	**(115,140)**	(296,933)
Saldo aan die begin van die jaar		**(906,872)**	(627,366)	**(930,206)**	(633,273)
Saldo aan die einde van die jaar	14	**(1,188,365)**	(906,872)	**(1,045,346)**	(930,206)

Die Landbou-been sal steeds fokus op die voorsiening van landbou-insette, verskaffing van dienste en finansiering aan die produsente, en sal gegroepeer wees in twee divisies wat onder verskillende handelsname opereer, naamlik VKB Landbou en NTK Landbou.

Rekeningkundige beleid

Rekeningkundige beleid

1. AANBIEDING VAN VERKORTE FINANSIËLE STATE

Die verkorte finansiële state is ooreenkomstig "International Financial Reporting Standards" en die Maatskappywet van Suid-Afrika, Wet No. 71 van 2008, opgestel. Die verkorte finansiële state is op die historiese koste grondslag opgestel. Dit word in Suid-Afrikaanse rand aangebied.

Die rekeningkundige beleid stem ooreen met dié van die vorige tydperk.

1.1 KONSOLIDASIE

Grondslag van konsolidasie

Die gekonsolideerde verkorte finansiële state inkorporeer die verkorte finansiële state van die Groep en alle beleggingnemers wat deur die Groep beheer word.

Die Groep het beheer van 'n beleggingnemer wanneer:

- dit mag het oor die beleggingnemer;
- dit blootgestel is aan of regte het tot veranderlike opbrengste vanuit die betrokkenheid met die beleggingnemer; en
- dit die vermoë het om sy mag oor die beleggingnemer te gebruik om die bedrag van die beleggers se opbrengs te beïnvloed.

Die resultate van filiale word in die verkorte finansiële state ingesluit vanaf die effektiewe datum van verkryging tot die effektiewe datum van vervreemding.

Alle intermaatskappytransaksies, saldo's, inkomste en uitgawes word met konsolidasie ten volle uitgeskakel.

1.2 BEDUIDENDE OORDELE EN BRONNE VAN RAMINGS-ONSEKERHEID

Met die opstel van die verkorte finansiële state moet die Bestuur sekere ramings en aannames maak wat die bedrae kan beïnvloed wat in die verkorte finansiële state weerspieël word, sowel as verwante openbaarmakings. Die gebruik van beskikbare inligting en die toepassing van oordeel is eie aan ramings. Die werklike toekomstige resultate kan van dié ramings verskil, wat van beduidende belang vir die verkorte finansiële state kan wees. Belangrike ramings sluit in:

Handelsdebiteure, beleggings gehou tot vervaldatum en lenings en debiteure

Die Groep evalueer sy handelsdebiteure, beleggings gehou tot vervaldatum en lenings en debiteure op elke verslagdoeningsdatum vir waardedaling. Wanneer bepaal word of 'n waardedalingsverlies in die staat van omvattende inkomste aangeteken moet word, besluit die Groep of daar waarneembare inligting is wat 'n meetbare afname in die beraamde toekomstige kontantvloei van 'n finansiële bate aandui.

Die waardedaling vir handelsdebiteure, beleggings gehou tot vervaldatum en lenings en debiteure word op 'n portefeuljegrondslag bereken, gegrond op historiese verliesverhoudings wat aangepas is vir nasionale en bedryfspesifieke ekonomiese toestande en ander aanduiders op die verslagdoeningsdatum wat met gebreke in die portefeulje verband hou. Dié jaarlikse verliesverhoudings word toegepas op leningsaldo's in die portefeulje en by die beraamde verliesvoorkomstydperk aangepas.

Beskikbaar-vir-verkoop finansiële bates

Die Groep volg die riglyn van IAS 39 om te bepaal wanneer 'n beskikbaar-vir-verkoop finansiële bate oninbaar is. Die bepaling verg beduidende oordeel. Om te oordeel, oorweeg die Groep onder meer die duur en omvang waartoe die billike waarde van 'n belegging minder is as die koste daarvan; en die finansiële gesondheid of sakevooruitsig vir die beleggernemer in die nabye toekoms, insluitende faktore soos bedryfs- en sektorvertoning, veranderings in tegnologie en bedryfs- en finansieringskontantvloei.

Toets van waardedaling

Die Groep toets en sien die drawaarde van bates na wanneer gebeurtenisse of veranderings in omstandighede inhou dat die drabedrag dalk nie verhaalbaar is nie. Hierbenewens word klandisiewaarde op 'n jaarlikse grondslag vir waardedaling getoets. Bates word gegroepeer teen die laagste vlak waar identifiseerbare kontantvloei grotendeels afhanklik is van kontantvloei van ander bates en laste. Indien daar aanduidings is dat waardedaling kon plaasgevind het, word ramings van die verwagte toekomstige kontantvloei vir elke bategroep gedoen. Verwagte toekomstige kontantvloei wat gebruik word om die gebruikswaarde van klandisiewaarde en tasbare bates te bereken, is inherent onseker en kan mettertyd wesenlik verander. Dit word wesenlik beïnvloed deur 'n aantal faktore.

Aantekeninge tot die verkorte gekonsolideeerde finansiële state

Aantekeninge tot die verkorte gekonsolideeerde finansiële state

2. EIENDOM, AANLEG EN TOERUSTING

GROEP	2015 Koste/ waardasie R'000	2015 Opgehoopte depresiasie R'000	2015 Drawaarde R'000	2014 Koste/ waardasie R'000	2014 Opgehoopte depresiasie R'000	2014 Drawaarde R'000
Grond en geboue	331,721	(53,405)	278,316	271,538	(43,593)	227,945
Aanleg, toerusting en meubels	554,086	(154,612)	399,474	443,886	(117,281)	326,605
Motorvoertuie	56,685	(21,810)	34,875	48,341	(17,334)	31,007
Rekenaartoerusting	65,857	(48,814)	17,043	54,911	(40,506)	14,405
Staatstoekenning	(43,888)	3,078	(40,810)	(37,003)	1,229	(35,774)
Onvoltooide projekte	69,168	-	69,168	24,842	-	24,842
TOTAAL	1,033,629	(275,563)	758,066	806,515	(217,485)	589,030

MAATSKAPPY	2015 Kosprys R'000	2015 Opgehoopte depresiasie R'000	2015 Drawaarde R'000	2014 Koste/ waardasie R'000	2014 Opgehoopte depresiasie R'000	2014 Drawaarde R'000
Grond en geboue	107,460	(20,989)	86,471	96,491	(19,089)	77,402
Aanleg, toerusting en meubels	148,984	(65,301)	83,683	126,898	(57,515)	69,383
Motorvoertuie	49,456	(19,535)	29,921	43,772	(16,042)	27,730
Rekenaartoerusting	39,544	(31,220)	8,324	32,526	(26,359)	6,167
Staatstoekenning	(7,638)	-	(7,638)	(8,066)	-	(8,066)
Onvoltooide projekte	45,603	-	45,603	24,661	-	24,661
TOTAAL	383,409	(137,045)	246,364	316,282	(119,005)	197,277

Rekonsiliasie van eiendom, aanleg en toerusting – Groep: 2015

	Beginsaldo	Aankope	Aankope en projekte voltooi teen kosprys	Verkope	Staats-toekenning	Depresiasie	Waardevermindering verhaal	Totaal
Grond en geboue	227,945	58,178	-	-	-	(7,807)	-	278,316
Aanleg, toerusting en meubels	326,605	108,423	-	(3,711)	-	(32,967)	1,124	399,474
Motorvoertuie	31,007	10,928	-	(2,789)	-	(5,189)	918	34,875
Rekenaartoerusting	14,405	11,064	-	(507)	-	(8,422)	503	17,043
Staatstoekenning	(35,774)	-	-	-	(7,961)	2,925	-	(40,810)
Onvoltooide projekte	24,842	-	44,326	-	-	-	-	69,168
	589,030	188,593	44,326	(7,007)	(7,961)	(51,460)	2,545	758,066

Aantekeninge (vervolg)

2. EIENDOM, AANLEG EN TOERUSTING (VERVOLG)

Rekonsiliasie van eiendom, aanleg en toerusting – Groep: 2014

	Beginsaldo	Aankope	Aankope en projekte voltooi teen kosprys	Verkope	Staats-toekenning	Depresiasie	Waardever-mindering verhaal	Totaal
Grond en geboue	113,076	122,038	-	(226)	-	(6,951)	8	227,945
Aanleg, toerusting en meubels	270,689	85,104	-	(4,789)	-	(26,958)	2,559	326,605
Motorvoertuie	16,715	18,249	-	(583)	-	(3,957)	583	31,007
Rekenaartoerusting	11,393	11,922	-	(1,316)	-	(8,907)	1,313	14,405
Staatstoekenning	(17,255)	-	-	-	(20,052)	1,533	-	(35,774)
Onvoltooide projekte	8,772	-	16,070	-	-	-	-	24,842
	403,390	**237,313**	**16,070**	**(6,914)**	**(20,052)**	**(45,240)**	**4,463**	**589,030**

Rekonsiliasie van eiendom, aanleg en toerusting – maatskappy: 2015

	Beginsaldo	Aankope	Aankope en projekte voltooi teen kosprys	Verkope	Depresiasie	Waardever-mindering verhaal	Totaal
Grond en geboue	**77,402**	**11,029**	**-**	**-**	**(1,960)**	**-**	**86,471**
Aanleg, toerusting en meubels	**69,383**	**23,670**	**-**	**(1,609)**	**(8,557)**	**796**	**83,683**
Motorvoertuie	**27,730**	**8,277**	**-**	**(2,533)**	**(4,241)**	**688**	**29,921**
Rekenaartoerusting	**6,167**	**7,017**	**-**	**-**	**(4,860)**	**-**	**8,324**
Staatstoekenning	**(8,066)**	**-**	**-**	**-**	**428**	**-**	**(7,638)**
Onvoltooide projekte	**24,661**	**-**	**20,942**	**-**	**-**	**-**	**45,603**
	197,277	**49,993**	**20,942**	**(4,142)**	**(19,190)**	**1,484**	**246,364**

Rekonsiliasie van eiendom, aanleg en toerusting – maatskappy: 2014

	Beginsaldo	Aankope	Aankope en projekte voltooi teen kosprys	Verkope	Staats-toekenning	Depresiasie	Waardever-mindering verhaal	Totaal
Grond en geboue	59,277	20,352	-	(66)	-	(2,169)	8	77,402
Aanleg, toerusting en meubels	76,129	978	-	(2,079)	-	(7,694)	2,049	69,383
Motorvoertuie	16,488	14,657	-	(584)	-	(3,414)	583	27,730
Rekenaartoerusting	7,146	4,120	-	(1,316)	-	(5,097)	1,314	6,167
Staatstoekenning	(2,543)	-	-	-	(5,952)	429	-	(8,066)
Onvoltooide projekte	8,772	-	15,889	-	-	-	-	24,661
	165,269	**40,107**	**15,889**	**(4,045)**	**(5,952)**	**(17,945)**	**3,954**	**197,277**

VERPAND AS SEKURITEIT

Voertuie met 'n netto drawaarde van R32,9 miljoen (2014: R26,5 miljoen) dien as sekuriteit vir die afbetalings-ooreenkomste met die bank. Verwys na aantekening 17.

Die Staatstoekenning vanaf die Departement Handel en Nywerheid is ontvang as gedeeltelike befondsing van die oprig van die veevoerfabriek. Die inkomste word erken oor die lewensduur van die betrokke vervaardigingsgeboue en toerusting.

DIE VERWAGTE LEWENSDUUR VAL BINNE DIE VOLGENDE INTERVALLE:

Opberging en vervaardigingsgeboue	50 jaar
Administratiewe geboue	20 - 30 jaar
Aanleg, toerusting en meubels	5 - 15 jaar
Rekenaartoerusting	2 - 6 jaar
Voertuie	5 - 8 jaar
Staatstoekennings	10 - 20 jaar

'n Register met die inligting vereis deur Regulasie 25 (3) van die Maatskappywetregulasies, 2011, is by die maatskappy se geregistreerde kantoor ter insae beskikbaar.

3. KLANDISIEWAARDE

GROEP

	2015			2014		
	Koste R'000	**Opgehoopte waardedaling R'000**	**Drawaarde R'000**	Koste R'000	Opgehoopte waardedaling R'000	Drawaarde R'000
Klandisiewaarde	**61,165**	**-**	**61,165**	24,724	-	24,724

Rekonsiliasie van klandisiewaarde – Groep: 2015

	Beginsaldo	**Koste van beheer**	**Totaal**
Klandisiewaarde	**24,724**	**36,441**	**61,165**

Klandisiewaarde behels die koste van verkryging van 'n addisionele 50%-belang in NTK Landbou (Edms.) Bpk. ingevolge 'n reëlingskema in 2014, en die verkryging van die oorblywende 60%-belang in Free State Oil (Edms.) Bpk. in 2015.

Rekonsiliasie van klandisiewaarde – Groep: 2014

	Beginsaldo	Koste van beheer	Totaal
Klandisiewaarde	-	24,724	24,724

Aantekeninge (vervolg)

4. ONTASBARE BATES

GROEP

	2015			2014		
	Kosprys	**Opgehoopte amortisasie**	**Drawaarde**	Kosprys	Opgehoopte amortisasie	Drawaarde
Versekeringsklantebasis	**2,926**	**-**	**2,926**	1,726	-	1,726

MAATSKAPPY

	2015			2014		
	Kosprys	**Opgehoopte amortisasie**	**Drawaarde**	Kosprys	Opgehoopte amortisasie	Drawaarde
Versekeringsklantebasis	**2,926**	**-**	**2,926**	1,726	-	1,726

Ander inligting

‘n Versekeringsklantebasis vanaf Vleuels Versekering Konsultante is bekom gedurende die 2015 finansiële jaar vir ‘n kosprys van R1,200,000.

Die openingsaldo van R1,200,000 bestaan uit ‘n versekeringsklantebasis wat bekom is vanaf Emerald Makelaars in 2011.

‘n Versekeringsklantebasis vanaf Statusfin Versekeringsmakelaars Morgenzon (Edms) Bpk is bekom gedurende die 2014 finansiële jaar vir ‘n kosprys van R526,424.

Ontasbare bates het ‘n onbeperkte lewensduur.

5. BELEGGINGS IN FILIALE

Naam van maatskappy	Besit deur	%-stemreg 2015	%-stemreg 2014	Drabedrag 2015	Drabedrag 2014
Grain Field Chickens (Edms.) Bpk.	VKB Landbou (Edms.) Bpk.	**76,90%**	76,90%	**1**	1
NTK Landbou (Edms.) Bpk.	VKB Landbou (Edms.) Bpk.	**100,00%**	100,00%	**88,245**	84,017
Free State Oil (Edms.) Bpk.	VKB Landbou (Edms.) Bpk.	**100,00%**	40,00%	**36,443**	-
				124,689	84,018

BELEGGINGS MET MEER AS 50%-STEMREG

'n Belang van 76,9% is in Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. bekom gedurende 2011 teen 'n koopsom van R769. Addisioneel tot die koopsom is 'n rentevrye aandeelhouerslening van R137,9 miljoen (2014: R137,7 miljoen) toegestaan asook 'n bedryfslening van R66,1 miljoen (2014: R131,4 miljoen).

Die maatskappy het gedurende die vorige jaar 100%-belang in NTK Landbou (Edms.) Bpk. verkry deur VKB Landbou (Edms.) Bpk.-aandele uit te reik aan die lede van NTK Landbou (Edms.) Bpk. Addisioneel tot die belegging in NTK Landbou (Edms.) Bpk. is 'n bedryfslening van R18,6 miljoen (2014: R93,3 miljoen) toegestaan ingevolge die bepalings van die reëlingskema.

Die maatskappy het gedurende die jaar die oorblywende 60%-belang in Free State Oil (Edms.) Bpk. bekom teen 'n koopsom van R36,4 miljoen. Addisioneel tot die koopsom is 'n aandeelhouerslening van R40 miljoen (2014: R16 miljoen) toegestaan asook 'n bedryfslening van R102,2 miljoen (2013: R4,3 miljoen).

Rente word gehef teen prima minus 1% op die bedryfslenings. Die lenings het geen vaste terugbetalingsvoorwaardes nie.

6. GESAMENTLIKE REËLINGS

Gesamentlike ondernemings

Die volgende tabel lys al die gesamentlike ondernemings ingesluit in die Groep:

Naam van maatskappy	Genoteer/ ongenoteer	%-aandeelhouding 2015	%-aandeelhouding 2014	Drabedrag 2015	Drabedrag 2014
Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk.	Ongenoteer	**50,00%**	50,00%	**18,109**	14,608
Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk.	Ongenoteer	**50,00%**	50,00%	**4,482**	3,326
				22,591	17,934

7. BELEGGING IN GEASSOSIEERDES

Die volgende tabel lys al die geassosieerdes ingesluit in die Groep:

Naam van maatskappy	Genoteer/ ongenoteer	%-aandeelhouding 2015	%-aandeelhouding 2014	Drabedrag 2015	Drabedrag 2014
AE Solutions (Edms.) Bpk.	Ongenoteer	**26,00%**	26,00%	**2,560**	5,562
Free State Oil (Edms.) Bpk.	Ongenoteer	**100,00%**	40,00%	**-**	2,810
				2,560	8,372

Aantekeninge (vervolg)

7. BELEGGING IN GEASSOSIEERDES (VERVOLG)

Die maatskappy het gedurende die jaar die oorblywende 60%-belang in Free State Oil (Edms.) Bpk. verkry teen 'n koopsom van R33,6 miljoen (verwys na aantekening 5).

8. ANDER FINANSIËLE BATES

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015 R'000	2014 R'000	**2015 R'000**	2014 R'000
Teen billikewaarde deur wins of verlies toegewys				
Variasiemarge Die variasiemarge bestaan uit marges betaal op die prysbeweging van verskansingsposisies.	**1,413**	-	**-**	-
Langtermynlenings – gesekureer				
Werknemers – Motorskema Motorlenings is gesekureer ingevolge individuele afbetalingsooreenkomste met werknemers	**10,965**	7,450	**8,800**	6,110
Crown Bag (Edms.) Bpk. Die lening aan Crown Bag (Edms.) Bpk. is gesekureer deur 'n sessie van NTK Landbou (Edms.) Bpk. Rente word gehef teen die prima rentekoers en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie.	**-**	-	**22,641**	20,611
Langtermynlenings – ongesekureer				
VKB Graan (Edms.) Bpk. Die lening aan VKB Graan (Edms.) Bpk. is ongesekureer en rente word gehef teen die prima rentekoers en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie.	**-**	-	**3,172**	916
Werknemers – Studielenings Die studielenings het geen vaste rentekoers of terugbetalingsvoorwaardes nie en word deur jare diens gedelg.	**1,654**	828	**1,638**	820
NTK Landbou (Edms.) Bpk. – Aandelekapitaallenings Die lenings aan NTK Landbou (Edms.) Bpk. is ongesekureer en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie.	**3**	-	**142,903**	119,149
Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. Die lening aan Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. bestaan uit 'n aandeelhouerslening sowel as 'n bedryfslening en is ongesekureer. Geen rente word gehef op die R137,9 miljoen (2014: R137,9 miljoen) aandeelhouerslening nie. Rente word gehef teen prima minus 1% op die bedryfslening. Daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie. Die maatskappy het 'n waarborg uitgereik vir die lenings en 'n ooreenkoms van volgehoue ondersteuning met Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. aangegaan. Addisioneel tot die waarborg, is R50 miljoen van die lening ondergeskik gestel. Die direkteure is van mening dat die verlies tydelik van aard is en dat daar geen aanduiding van waardedaling van die lenings bestaan nie.	**-**	-	**203,993**	269,347

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Free State Oil (Edms.) Bpk.				
Die aandeelhouerslening aan Free State Oil (Edms.) Bpk. beloop R40 miljoen (2014: R16 miljoen) en die rentekoers is gelyk aan die prima rentekoers. Die bedryfslening beloop R102,2 miljoen (2014: R4,3 miljoen krediet) en rente word gehef teen prima minus 1%. Die lenings is ongesekureer en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie. Die maatskappy het 'n waarborg uitgereik vir die lenings en 'n ooreenkoms van volgehoue ondersteuning met Free State Oil (Edms.) Bpk. aangegaan.	**-**	20,357	**142,235**	20,357
GFC Benificiaries Holdings (RF) (Edms.) Bpk.	**-**	11	**-**	11
GFC Werknemerstrust	**-**	14	**-**	14
VKB Werknemerstrust	**-**	15	**-**	15
Die bogenoemde lenings is ongesekureer en het geen vaste terugbetalingsvoorwaardes nie. Rente is betaalbaar teen die prima rentekoers.				
	14,035	28,675	**525,382**	437,350
Beskikbaar-vir-verkoop				
Ongenoteerde aandele – *Houers koöperatief*	**1,063**	1,063	**-**	-
NTK Landbou (Edms.) Bpk. Kosprys: R4,000. 4,000 aandele. Belang is vergroot na 100%.	**-**	-	**-**	4,228
Graan Silo Industrie (Edms.) Bpk. Kosprys: R12,518. 12,437 aandele. Belang: 5,66%. Direkteurswaardasie: R19,183.	**-**	13	**-**	13
Billikewaarde-aanpassing op ongenoteerde beleggings	**-**	27	**-**	27
Ingevolge die Statuut is die maatskappy gemagtig om belange in maatskappye en koöperasies te hou,om lenings toe te staan aan maatskappye en koöperasies waarin die maatskappy 'n belang het en om waarborge namens sulke maatskappye en koöperasies te gee tot 'n bedrag wat die Direksie mag bepaal en wat verband hou met die maatskappy se doelstellings. Beleggings in maatskappye se aandele word volgens IAS 39 na die billikewaarde daarvan waardeer.				
Beskikbaar-vir-verkoop (waardedalings)	**(633)**	(633)	**-**	-
	430	470	**-**	4,268

8. ANDER FINANSIËLE BATES (VERVOLG)

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Korttermynlenings – gesekureer				
Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk. Die lening aan Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk. is gesekureer deur 'n eerste verband oor vaste eiendomme. Rente word teen die prima rentekoers gehef en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie.	**3**	2,000	**3**	2,000
Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk. – Toerusting Die toerustinglening aan Nu-Pro Voere (Edms.) Bpk. is gesekureer deur 'n eerste verband oor vaste eiendomme. Rente word gehef teen prima plus 2% en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie.	**4**	2,000	**4**	2,000
NTK Landbou (Edms.) Bpk. Die lening aan NTK Landbou (Edms.) Bpk. is gesekureer deur eerste verbande oor vaste eiendomme. Rente word gehef teen prima minus 1% en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie.	**-**	-	**18,662**	93,350
NTK Landbou (Edms.) Bpk. – Rentevrye lening Die lening aan NTK Landbou (Edms.) Bpk. is gesekureer deur eerste verbande oor vaste eiendomme. Geen rente word gehef nie.	**-**	-	**19,676**	19,676
Korttermynlenings - ongesekureer				
AE Solutions (Edms.) Bpk. Die lening verteenwoordig 'n korttermyn wentelkrediet rekening, en het geen vaste afbetalingsterme nie. Rente word gehef teen prima + 6,5%.	**150**	-	**150**	-
Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk. Die lening aan Nu-Pro Commodities (Edms.) Bpk. is ongesekureer en rente word gehef teen die prima rentekoers en daar is geen vaste afbetalingsvoorwaardes nie.	**8**	8,759	**8**	8,759
	165	12,759	**38,503**	125,785
Totale ander finansiële bates	**14,630**	41,904	**563,885**	567,403
Niebedryfsbates				
Langtermynlenings ontvangbaar	**12,622**	28,675	**525,382**	437,350
Beskikbaar-vir-verkoop finansiële bates	**430**	470	**-**	4,268
	13,052	29,145	**525,382**	441,618
Bedryfsbates	**1,413**	-	**-**	-
Teen billike waarde deur wins of verlies	**165**	12,759	**38,503**	125,785
Korttermynlenings ontvangbaar	**1,578**	12,759	**38,503**	125,785
	14,630	41,904	**563,885**	567,403

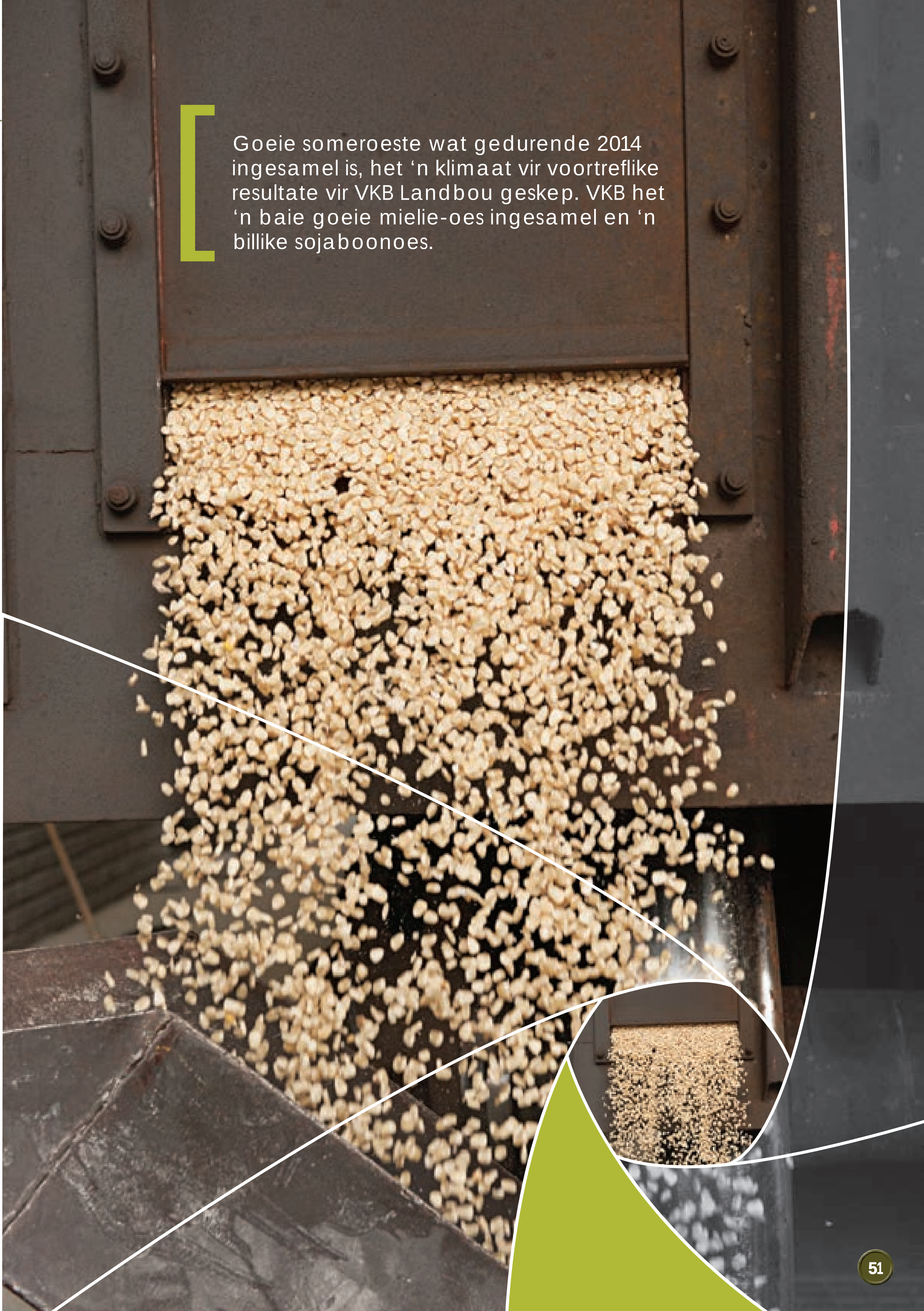

Goeie someroeste wat gedurende 2014 ingesamel is, het 'n klimaat vir voortreflike resultate vir VKB Landbou geskep. VKB het 'n baie goeie mielie-oes ingesamel en 'n billike sojaboonoes.

8. ANDER FINANSIËLE BATES (VERVOLG)

Finansiële bates teen billike waarde deur wins of verlies word teen billike waarde erken, wat gevolglik gelyk is aan die drabedrag daarvan. Die drawaardes van die lenings word as die billike waardes beskou.

Die lenings aan verwante partye is binne die limiete wat deur die aandeelhouers goedgekeur is ingevolge artikel 45 van die Maatskappywet, No. 71 van 2008.

9. UITGESTELDE BELASTING

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Uitgestelde belastinglas				
Versnelde kapitaalkortings vir belastingdoeleindes	**(76,478)**	(63,088)	**(19,128)**	(12,467)
Handels- en ander debiteure	**(8,716)**	201	**-**	(33)
Aftreefondssurplus	**(5,092)**	(3,169)	**-**	(1,194)
Opgelope uitgawes (verlof)	**-**	(5)	**-**	(5)
Totale uitgestelde belastinglas	**(90,286)**	(66,061)	**(19,128)**	(13,699)
Uitgestelde belastingbate				
Opgelope aanspreeklikhede vir gesondheidsorgvoordele	**22,159**	17,728	**22,159**	17,478
Opgelope uitgawes (verlof)	**8,002**	6,685	**4,607**	4,232
Handels- en ander debiteure	**16,169**	-	**9,485**	-
Uitgestelde belastingbalans van tydelike verskille anders as ongebruikte belastingverliese	**46,330**	24,413	**36,251**	21,710
Belastingverlies beskikbaar vir verrekening teen toekomstige belasbare inkomste	**124,081**	122,965	**-**	-
Totale uitgestelde belastingbate, netto van waardasie-aanpassing erken	**170,411**	147,378	**36,251**	21,710

10. HANDELS- EN ANDER DEBITEURE

	AANTEKENING(E)	GROEP 2015 R'000	GROEP 2014 R'000	MAATSKAPPY 2015 R'000	MAATSKAPPY 2014 R'000
Aandeelhouers					
Produksierekenings		**1,618,779**	1,339,340	**1,464,012**	1,231,762
Lopende rekenings		**76,566**	214,857	**66,962**	202,296
Nie-aandeelhouers					
Graankopers		**42,930**	43,918	**30,882**	30,683
Ander lopende rekenings		**71,066**	87,921	**9,551**	24,625
Korttermynhandelsdebiteure	10.1	**1,809,341**	1,686,036	**1,571,407**	1,489,366
Afbetalingsverkoopooreenkomste	10.2	**27,853**	16,838	**27,853**	16,838
Termynlenings	10.3	**14,102**	22,624	**14,102**	22,624
Diverse debiteure		**394,264**	161,774	**156,738**	64,182
Voorsiening vir waardedaling	10.4	**(53,470)**	(51,798)	**(49,344)**	(43,739)
		2,192,090	1,835,474	**1,720,756**	1,549,271

Handels- en ander debiteure is as sekuriteit vir die Groep se oortrekkingsfasiliteite van R1,492 miljoen (2014: R1,061 miljoen) verpand. Aan die einde van die jaar onder oorsig het die oortrekking R1,245 miljoen (2014: R995 miljoen) beloop.

10.1 Handelsdebiteure behels 30-dae maand-, seisoen-, diereproduksie- en ander rekenings vir spesifieke produkte. Hierdie rekenings het 'n rentevrye periode vir die eerste 30 dae na staat of 'n tydperk wat wissel na gelang van die transaksie. Sodra debiteure agterstallig raak, word rente gehef teen riglynkoerse wat in ooreenstemming met die Kredietwet bepaal is.

10.2 Afbetalingsverkoopooreenkomste

	GROEP 2015 R'000	GROEP 2014 R'000	MAATSKAPPY 2015 R'000	MAATSKAPPY 2014 R'000
- binne een jaar	**30,771**	21,125	**30,771**	21,125
- binne twee tot vyf jaar	**43,780**	42,912	**43,780**	42,912
Bruto bedrae ontvangbaar	**74,551**	64,037	**74,551**	64,037
Minus: Onverdiende finansieringsinkomste	**(11,172)**	(10,395)	**(11,172)**	(10,395)
Huidige waarde	**63,379**	53,642	**63,379**	53,642
Korttermyngedeelte oorgedra na bedryfsbates	**(27,853)**	(16,838)	**(27,853)**	(16,838)
Langtermyngedeelte oorgedra na nie-bedryfsbates	**35,526**	36,804	**35,526**	36,804

Aantekeninge (vervolg)

10. HANDELS- EN ANDER DEBITEURE (VERVOLG)

Afbetalingsverkoopooreenkomste verteenwoordig items verkoop oor wisselende termyne tot 48 maande. Die onderliggende bate dien as sekuriteit vir die ooreenkoms. Rentekoerse is markverwant en is beide wisselend en vas na gelang van die spesifieke ooreenkomste.

10.3 Termyndebiteure

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
- binne een jaar	**17,123**	26,776	**17,123**	26,776
- binne twee tot vyf jaar	**69,046**	49,270	**69,046**	49,270
Bruto bedrae ontvangbaar	**86,169**	76,046	**86,169**	76,046
Minus: Onverdiende finansieringsinkomste	**(26,099)**	(16,317)	**(26,099)**	(16,317)
Huidige waarde	**60,070**	59,729	**60,070**	59,729
Korttermyngedeelte oorgedra na bedryfsbates	**(14,102)**	(22,624)	**(14,102)**	(22,624)
Langtermyngedeelte oorgedra na niebedryfsbates	**45,968**	37,105	**45,968**	37,105
Niebedryfsbates	**81,495**	73,909	**81,495**	73,909
Bedryfsbates	**-**	-	**-**	-
	81,495	73,909	**81,495**	73,909

Termyndebiteure verteenwoordig termynlenings oor wisselende termyne tot 60 maande. Sekuriteite moet in plek wees voordat die lenings toegestaan word. Rentekoerse is markverwant en word afgelei vanaf die bank prima uitleenkoers.

Handels- en ander debiteure wat agterstallig is, maar nie oninbaar is nie

Handels- en ander debiteure wat minder as 3 maande agterstallig is, word nie as oninbaar beskou nie.
Op 31 Maart 2015 was R123,470 miljoen (2014: R95,146 miljoen) agterstallig, maar nog nie oninbaar nie.

10.4 Rekonsiliasie van waardedalingsvoorsiening vir handels- en ander debiteure

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Openingsaldo	**51,798**	38,482	**43,739**	38,482
Min: (Afskrywing)/Verhaling teen voorsienings	**(14,011)**	1,549	**(6,091)**	(1,275)
Plus: Twyfelagtige rente	**2,000**	852	**1,988**	569
Verhoging/(Verlaging) in voorsiening	**13,683**	10,915	**9,708**	5,963
	53,470	51,798	**49,344**	43,739

Die verhoging en verlaging in voorsiening van slegte skulde is ingesluit by bedryfskoste in die staat van omvattende inkomste. Bedrae afgeskryf teen die voorsieningsrekening vind plaas wanneer daar geen verwagting bestaan dat addisionele kontant gevorder sal word nie.

Die nywerhede sal saamgegroepeer word en op ‘n meer korporatiewe basis bestuur word om geleenthede binne die landbouwaardeketting te benut tot voordeel van die aandeelhouers.

Aantekeninge (vervolg)

11. AFTREEFONDSSURPLUS

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Saldo aan die begin van die jaar	**-**	7,733	**-**	7,733
Groei/(Daling) in surplus vir die jaar	**-**	816	**-**	816
Aangewend gedurende die jaar (bydraevakansie)	**-**	(4,284)	**-**	(4,284)
	-	4,265	**-**	4,265

Vrystaat Koöperasie Bpk. Pensioenfonds en Vrystaat Koöperasie Bpk. Aftreefonds het gedurende die vorige jaar geamalgameer. Die bydraevakansie was opgeskort gedurende die amalgamasieproses en het weer voortgegaan nadat die nuwe fonds, VKB Landbou Bpk. Pensioenfonds, in werking getree het. Die surplus word slegs aangewend wanneer 'n bydraevakansie geneem word. Die surplus is gedurende die 2015 finansiële jaar uitgewis.

12. VOORUITBETALINGS

Hierdie bedrae hou verband met 'n belegging in die naam van NTK Landbou (Edms.) Beperk, wat direk verwant is aan die maatskappy se aftreeplan vir werknemers.

13. VOORRAAD

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Graanvoorraad	**183,706**	110,156	**102,924**	75,916
Handel	**340,625**	277,136	**119,396**	107,863
Meganisasie	**110,000**	101,687	**99,005**	94,841
Insethandel	**73,958**	52,598	**67,712**	51,432
Logistiek	**1,041**	76	**76**	76
Veevoer	**27,886**	13,780	**20,619**	13,780
Meule	**10,521**	9,021	**2,853**	393
Saadverwerking	**19,049**	16,521	**19,049**	16,521
Brandstof, steenkool en berokingsmiddels	**2,107**	1,105	**2,107**	1,105
Skryfbehoeftes	**1,180**	870	**1,180**	870
Silo-onderdele	**1,849**	1,400	**1,849**	1,400
Verbruiksvoorraad	**16,153**	11,642	**-**	-
Rekenaartoerusting	**900**	4	**900**	4
	788,975	595,996	**437,670**	364,201
Grain Field Chickens	**19,727**	13,941	**-**	-
	808,702	609,937	**437,670**	364,201

Tweedehandse heelgoedere met 'n drawaarde van R0,8 miljoen (2014: R2,79 miljoen) word by Meganisasie, asook kunsmis en saad van R1,2 miljoen (2014: R2,8 miljoen) by Insethandel en R19,7 miljoen (2014: R13,9 miljoen) by Grain Field Chickens (Edms.) Bpk. getoon teen netto realiseerbare waarde en die balans teen kosprys.

14. KONTANT EN KONTANTEKWIVALENTE

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Kontant en kontantekwivalente bestaan uit				
Kontant voorhande	**383**	366	**85**	94
Banksaldo's	**14,539**	47,925	**-**	-
Korttermyndeposito's	**17,427**	3,823	**-**	-
Safex-aanvangsmarges	**23,932**	36,128	**23,932**	36,128
Bankoortrekking	**(1,244,646)**	(995,114)	**(1,069,363)**	(966,428)
	(1,188,365)	(906,872)	**(1,045,346)**	(930,206)
Bedryfsbates	**56,281**	88,242	**24,017**	36,222
Bedryfslaste	**(1,244,646)**	(995,114)	**(1,069,363)**	(966,428)
	(1,188,365)	(906,872)	**(1,045,346)**	(930,206)
Die oortrokke fasiliteite is verseker deur 'n sessie van onbetaalde skulde met 'n boekwaarde van:	**1,785,683**	1,637,713	**1,526,510**	1,430,470

Die fasiliteitooreenkoms bepaal dat geen bates as sekuriteit beswaar mag word alvorens die bank nie daarvan in kennis gestel is nie.

Omdat die landbousektor seisoenaal is, wissel die oortrokke fasiliteit deur die jaar. Die lening dra rente teen 'n koers wat afgelei word van die prima uitleenkoers van die betrokke bank.

Kontantdeposito's bestaan uit deposito's by finansiële instellings en dra rente teen markverwante kontantdeposito-koerse. Safex-aanvangsmarges bestaan uit deposito's wat gemaak is as sekuriteit vir verskansingsposisies wat gehou word vir voorseisoenskontrakte en eie voorraad en dra rente teen markverwante koerse.

15. AANDELEKAPITAAL

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Gemagtig				
Klas 1-gewone aandele sonder pari-waarde	**25,000**	25,000	**25,000**	25,000
Klas 2-voorkeuraandele: Stemdraende aflosbare voorkeuraandele sonder pari-waarde	**2,000,000**	2,000,000	**2,000,000**	2,000,000
Klas 3-voorkeuraandele: Stemdraende aflosbare voorkeuraandele sonder pari-waarde	**500,000**	500,000	**500,000**	500,000
	2,525,000	2,525,000	**2,525,000**	2,525,000
Uitgereik				
Klas 1-gewone aandele	**18,655**	18,060	**18,655**	18,060
Klas 2-voorkeuraandele	**1,068,791**	900,502	**1,068,791**	900,502
Klas 3-voorkeuraandele	**289,695**	292,866	**289,695**	292,866
Klas 4-skuldbriewe	**4,527**	2,063	**4,527**	2,063
	1,381,668	1,213,491	**1,381,668**	1,213,491

Aantekeninge (vervolg)

15. AANDELEKAPITAAL (VERVOLG)

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Klas 2-voorkeuraandele: Rekonsiliasie van getal uitgereikte aandele				
Gerapporteer op 1 April 2014	**900,502**	712,988	**900,502**	712,988
Aflos van voorkeuraandele	**(22,695)**	(25,538)	**(22,695)**	(25,538)
Uitgifte van voorkeuraandele	**190,984**	213,052	**190,984**	213,052
	1,068,791	900,502	**1,068,791**	900,502

Die uitgifte bestaan uit aansporingskortings aan aandeelhouers en is aflosbaarbaar volgens sekere voorwaardes en termyne en volgens die diskresie van die Direksie.

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Klas 3-voorkeuraandele: Rekonsiliasie van getal uitgereikte aandele				
Gerapporteer op 1 April 2014	**292,866**	227,311	**292,866**	227,311
Aflos van voorkeuraandele	**(3,171)**	(2,727)	**(3,171)**	(2,727)
Uitgifte van voorkeuraandele	**-**	68,282	**-**	68,282
	289,695	292,866	**289,695**	292,866

Die kapitalisasie-uitgifte uit reserwes is aflosbaar volgens sekere voorwaardes en termyne en is toegeken op grond van die vorige 15 jaar se klandisieverhouding en volgens die diskresie van die Direksie.

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Klas 4-skuldbriewe: Rekonsiliasie van getal uitgereikte aandele				
Gerapporteer op 1 April 2014	**2,063**	1,650	**2,063**	1,650
Aflos van voorkeuraandele	**(28)**	(255)	**(28)**	(255)
Uitgifte van voorkeuraandele	**2,492**	668	**2,492**	668
	4,527	2,063	**4,527**	2,063

Die uitgifte bestaan uit aansporingskortings aan nie-aandeelhouers in die vorm van niestemdraende aflosbare skuldbriewe wat aflosbaar is volgens dieselfde voorwaardes en termyne as Klas 2-voorkeuraandele en volgens die diskresie van die Direksie.

16. LENINGS AAN/(VANAF) BUITE AANDEELHOUERS

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
GFC Beneficiaries Holdings (RF) (Pty) Ltd (voorheen Texisat (Pty) Ltd). Hierdie aandeelhouerslening is lang termyn van aard en rentevry. Hierdie lening het geen vaste terugbetalingsvoorwaardes nie, maar die terugbetaling geniet voorkeur bo die terugbetaling van die rentevrye gedeelte van die VKB Landbou (Edms.) Bpk.-lening.	**(33,480)**	(33,480)	**-**	-

17. ANDER FINANSIËLE AANSPREEKLIKHEDE

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Gesekureer				
Standard Bank – Termynlenings Hierdie lenings word gesekureer deur 'n verband oor vaste eiendom by die Vrede Veevoeraanleg ter waarde van R55 miljoen, en die Free State Oil-aanleg ter waarde van R40 miljoen onderskeidelik. Die rentekoers is markverwant en gekoppel aan 'n koers van 1,5% onder die prima rentekoers. Die Vrede Veevoer-termynlening is betaalbaar in kwartaallikse paaiemente waarvan die eerste betaling in Mei 2014 geskied het. Die Free State Oil-termynlening is betaalbaar in maandelikse paaiemente.	**80,238**	55,000	**47,143**	55,000
Wesbank – Huurkope Die lening dra rente teen 1% bo FNB se prima uitleenkoers en word in gelyke maandelikse paaiemente oor vyf jaar terugbetaal.	**317**	177	**-**	-
Absa – Termynlening Die lening is onderhewig aan die waarde van die voorraad wat as sekuriteit dien en dra rente teen die prima uitleenkoers. Die voorraad word deur Absa verskans, op Safex, teen pryswisseling.	**17,759**	8,686	**-**	-
Industrial Development Corporation of South Africa Hierdie lening word gesekureer deur 'n algemene notariële verband oor toerusting ter waarde van R45 miljoen asook 'n eerste verband oor eiendom ter waarde van R15 miljoen. Die lening dra rente teen 'n vaste koers van 6,4% per jaar en is terugbetaalbaar in 60 maandelikse paaiemente vanaf Oktober 2013.	**47,641**	61,383	**-**	-

Aantekeninge (vervolg)

17. ANDER FINANSIËLE AANSPREEKLIKHEDE (VERVOLG)

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Industrial Development Corporation of South Africa Hierdie lening word gesekureer deur 'n spesiale notariële verband oor toerusting ter waarde van R45 miljoen asook 'n tweede verband oor eiendom ter waarde van R108 miljoen. Die lening dra rente teen die prima rentekoers en is terugbetaalbaar in 72 maandelikse paaiemente vanaf September 2014.	**23,745**	26,101	**-**	-
Absa – Afbetalingsverkoopooreenkomste	**17,238**	16,904	**17,238**	16,904
Standard Bank – Afbetalingsverkoops-ooreenkomste Afbetalingsverkoopooreenkomste verteenwoordig bates aangekoop oor 'n vaste termyn van 36 maande wat maandeliks afbetaal word. Die onderliggende bates met 'n drawaarde van R32,9 miljoen (2013: R26,5 miljoen) dien as sekuriteit vir die ooreenkomste. Die rentekoers is markverwant en gekoppel aan 'n koers van 1% onder die prima rentekoers.	**24,997**	-	**24,957**	-
Lenings vanaf aandeelhouers	**294,290**	312,701	**294,290**	312,701
Interne spaarfonds Lenings vanaf werknemers is onmiddellik opvraagbaar en dra rente wat afgelei word vanaf die bank prima uitleenkoers minus 3,5% (2014: 3,5%).	**104**	203	**104**	203
	506,329	481,155	**383,732**	384,808
Niebedryfslaste Teen geamortiseerde koste	**154,784**	126,628	**67,578**	55,455
Bedryfslaste Teen geamortiseerde koste	**351,545**	354,527	**316,154**	329,353
	506,329	481,155	**383,732**	384,808

NTK Landbou het voortreflik presteer en getoon dat daar nog baie onontginde potensiaal in Limpopo is.

Aantekeninge (vervolg)

18. BRUIKHUURVERPLIGTINGE

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Minimum verskuldigde huurbetalings				
- binne een jaar	**9,575**	5,234	**-**	-
- binne twee tot vyf jaar	**19,739**	8,690	**-**	-
	29,314	13,924	**-**	-
Minus: Toekomstige finansieringskoste	**(3,858)**	(1,532)	**-**	-
Huidige waarde van minimum huurbetalings	**25,456**	12,392	**-**	-
Niebedryfslaste	**17,590**	7,990	**-**	-
Bedryfslaste	**7,866**	4,402	**-**	-
	25,456	12,392	**-**	-

Dit is die Groep se beleid om sekere toerusting ingevolge bruikhure te huur.

Die gemiddelde huurtermyn was drie tot vyf jaar en die gemiddelde effektiewe leningskoers was 9,25% (2014: 9%).

Rentekoerse is op die kontrakdatum aan prima gekoppel. Alle hure het vaste terugbetalings en geen reëlings is vir voorwaardelike huur aangegaan nie.

Die Groep se verpligting ingevolge bruikhure word deur die verhuurder se koste op die gehuurde bate gesekureer.

19. AFTREEVOORDELE

Pensioen

Die maatskappy behoort aan 'n omskrewe bydraeplan wat wesenlik al die werknemers van die Maatskappy dek.

Medies

Na-aftrede gesondheidsorgverpligting word voorsien ingevolge IAS 19. Die aktuariële waardasie word jaarliks uitgevoer en die laaste waardasie het op 31 Maart 2015 geskied. Die berekening is gegrond op die huidige waarde van toekomstige mediese skemabydraes ten opsigte van huidige werknemers en bestaande afgetredenes wat kwalifiseer.

Staat van finansiële posisie

Die beweging in die na-aftrede gesondheidsorgverpligting is soos volg:

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Begin van die jaar	**(78,416)**	(63,693)	**(62,423)**	(63,693)
Totale uitgawes in staat van omvattende inkomste verantwoord	**(23,628)**	(2,490)	**(20,395)**	(2,197)
Bydraes betaal	**5,133**	4,856	**3,680**	3,467
Bekom met verkryging van filiaal	**-**	(17,089)	**-**	-
Einde van die jaar	**(96,911)**	(78,416)	**(79,138)**	(62,423)
Bedryfsbates	**-**	-	**-**	-
Niebedryfslaste	**(96,911)**	(78,416)	**(79,138)**	(62,423)
	(96,911)	(78,416)	**(79,138)**	(62,423)

Staat van omvattende inkomste

Bedrae verantwoord in die staat van omvattende inkomste is soos volg:

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Huidige dienskoste	**859**	899	**859**	899
Rentekoste	**7,136**	6,705	**5,681**	5,287
Aktuariële (wins)/verlies	**15,633**	(5,114)	**13,855**	(3,989)
	23,628	2,490	**20,395**	2,197

20. HANDELS- EN ANDER KREDITEURE

Billike waarde van handels- en ander krediteure

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Handelskrediteure	**546,462**	355,152	**208,509**	146,867
Kontantgedeelte van aansporingskorting	**34,125**	18,500	**34,125**	18,500
Uitstaande tjeks teruggetel	**289**	6,956	**289**	6,931
Safex-prysrisikoverskansing	**244**	14,144	**-**	11,180
Subtotaal	**581,120**	394,752	**242,923**	183,478

Aantekeninge (vervolg)

21. OMSET

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Verkoop van goedere	**9,574,649**	8,588,020	**6,059,565**	5,334,926
Ander bedryfsinkomste	**238,413**	208,253	**242,851**	206,807
Rente ontvang – handeldrywend	**119,839**	102,466	**119,839**	102,466
Aansporingskorting	**(144,291)**	(104,128)	**(120,428)**	(82,434)
	9,788,610	8,794,611	**6,301,827**	5,561,765

22. KOSTE VAN VERKOPE

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Verkoop van goedere				
Koste van goedere verkoop	**8,870,250**	8,069,533	**5,828,459**	5,123,451
Aansporingskorting	**83,209**	105,872	**79,572**	102,566
	8,953,459	8,175,405	**5,908,031**	5,226,017

23. BEDRYFSWINS

Die bedryfswins vir die jaar word aangegee nadat die volgende in berekening gebring is:

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Bedryfshuurkoste				
Persele				
• Kontraktuele bedrae	**10,085**	8,137	**964**	638
Motorvoertuie				
• Kontraktuele bedrae	**671**	631	**-**	-
Toerusting				
• Kontraktuele bedrae	**5,801**	4,579	**1,722**	1,186
	16,557	13,347	**2,686**	1,824
Verlies met verkoop/afskryf van vaste bates	**101**	823	**-**	-
Wins met verkoop van besighede (of filiale, gesamentlik beheerde ondernemings en geassosieerdes)	**-**	2,100	**-**	-

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Slegte skulde afgeskryf	**7,920**	6,653	**6,091**	1,258
Waardedalings voorsien/teruggeskryf	**12,502**	13,448	**8,801**	5,284
Waardedalings voorsien/teruggeskryf – aanspreeklikheid vir verlofgelde	**6,435**	5,748	**2,469**	3,160
Waardedaling van eiendom, aanleg en toerusting	**1,448**	104	**554**	27
Verlies op valutaverskille	**-**	(168)	**-**	-
Depresiasie op eiendom, aanleg en toerusting	**51,465**	45,242	**19,195**	17,945
Werknemerskoste	**393,206**	153,844	**219,992**	158,993
Voorraad afgeskryf/Herwaardeer	**2,605**	4,476	**827**	2,679
Aantal permanente werknemers:				
Aantal aan die einde van die jaar	**3,386**	2,850	**795**	760

24. BELEGGINGSINKOMSTE

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Dividendinkomste				
Gesamentlik beheerde ondernemings – plaaslik	**244**	511	**244**	511
Geassosieerdes – plaaslik	**531**	1,054	**529**	1,054
Ongenoteerde finansiële bates – plaaslik	**68**	-	**-**	-
	843	1,565	**773**	1,565
Rente-inkomste				
Rente ontvang – lenings	**3,273**	5,502	**31,694**	19,639
Bank	**524**	526	**-**	-
Rente gehef op handels- en ander debiteure	**381**	944	**-**	-
Rente ontvang – kontantdeposito's	**591**	1,047	**168**	125
Rente ontvang – diverse	**570**	425	**570**	425
	5,339	8,444	**32,432**	20,189
	6,182	10,009	**33,205**	21,754

Aantekeninge (vervolg)

25. FINANSIERINGSKOSTE

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Aandeelhouerslenings	**22,566**	18,003	**21,532**	17,846
Afbetalingsverkoopooreenkomste	**8,956**	7,246	**2,289**	1,188
Handels- en ander krediteure	**50**	30	**-**	-
Kort- en mediumtermynlenings	**66,261**	33,851	**59,932**	33,747
Bedryfslenings	**402**	309	**-**	-
Laat betaling van belasting	**1,175**	-	**1,175**	-
Ander rente betaal	**2,852**	1,680	**115**	9
	102,262	61,119	**85,043**	52,790

26. BELASTING

Belangrikste komponente van die belastinguitgawe (inkomste)

	GROEP		MAATSKAPPY	
	2015	2014	**2015**	2014
	R'000	R'000	**R'000**	R'000
Lopend				
Plaaslike inkomstebelasting – huidige tydperk	**6,761**	8,229	**5,440**	7,662
Plaaslike inkomstebelasting – erken in lopende belasting vir vorige tydperke	**-**	(658)	**-**	-
Oordrag van sekuriteitebelasting	**25**	26	**25**	26
	6,786	7,597	**5,465**	7,688
Uitgestel				
Skep en omswaai van tydelike verskille	**(13,357)**	5,063	**(9,103)**	1,243
Voordeel van onerkende belastingverlies/belasting-krediet/tydelike verskil wat gebruik is om uitgestelde belastingkoste te verlaag	**16,090**	(74,435)	**-**	-
	2,733	(69,372)	**(9,103)**	1,243
	9,519	(61,775)	**(3,638)**	8,931

Korporatiewe inligting

Korporatiewe inligting

VKB LANDBOU (EDMS.) BEPERK

GEREGISTREERDE ADRES:
President CR Swartstraat 31
Reitz
9810

POSADRES:
Posbus 100
Reitz
9810

KONTAKNOMMERS:
Telefoon: 058 863 8111
Faks: 058 863 8527

WEBWERF:
www.vkb.co.za

BANKIERS:
Standard Bank

OUDITEURE:
Enslins Bethlehem Ingelyf
Posbus 357
Bethlehem
9700

vkb ntk

67

Notas

Notas

www.infoworks.biz

vkb ntk